

Pay† Poro Korin†yo ɻweáy† nán† ríw†yo ean†narin†.

Pay† riña Jisasoyá siyik†y† aŋ† yo† Korin†yo ɻweag†áy† nán† Poro ríw†yo níriri ean†narin†. Aŋ† ap† Gírik†y† píropenis†yo xwé b† imóniŋ†pírin†. Pay† Poro Korin†yo ɻweáy† nán† xám† níriri ean†na near†ná díŋ† níkiniŋmóniro pírániŋ† éfríxíniri mix† nuriri ean† nán† emá b† nípwémáná ejáná “Ay† nimóniro yar†g†áp† nán† Taitaso siŋw† níwinauin† ourowáriŋmíni.” níyaiwiri urowáriag† Taitaso siŋw† níwinaumi níbiri áwan† réniŋ† uríŋ†nig†n†, “Wí mix† jox† uríŋ†pími dán† rixa nisan†ro nero aiw† wí ‘Poro pípmi dán† sekax† near†paxfr†an†?’ níriro ar†kí yar†noi.” Éniŋ† ur†ag† nán† Poro pay† riña níriri near†ná nípeni‡ xw†y†á b† uriri mix† b† uriri xw†y†á xw†y†xá b† uriri ner† ean†nig†n†.

¹ Poroni —Nion† Gorixo wimóniŋ†pim† dán† Kiraisti Jisasoyá wá‡ wurimeiarin†ja wonirin†. Nion† tñi neg† nírrix†meá Timotio tñi yawawi siyik† Gorixoyá imónig†á Korin†yo ɻweag†áy†n† tñi oyá ámá imónig†á Gírik†y† aŋ†yo wí e wí e ɻweag†áy†n† tñi nán† pay† riña near†mónaparin†wi. ² Neg† ápo Gorixo tñi Áminá Jisas† Kiraiso tñi awau wá seawianiri sey†n† níway†róniro ɻweap†ri nán† seaimix†ri éisix†n†.

*Xean†ŋ† wímeáag† aí Gorixo ikiŋw† umír†ŋ†pi
nán†riri.*

3 Gorixo —O negí Ámıná Jisası Kiraisomi xano imónırı oyá Nwfao imónırı enorin†. Omı yayı nıwirane seayı e umfeoyaaneyı. Wá wianarigfá ámáyo wímeaarıñf nıpıñi mfkí ikinorin†. Ámá pí pípı nánı dıñf sıpı wiariñfyo mıñf ikiñwı umırarıgıtapi mfkí ikinjo, ayı orin†. **4** O mıñf ikiñwı neamırarıñfpa nene enı axıpi pí pí xeanıñf wímeáfyo mıñf ikiñwı umıranıwá nánı pí pí xeanıñf neaímeáaná mıñf ikiñwı neamırarıñfrin†. **5** Rfnıñf Kiraiso ámáyo arırá owimınırı nerına wímeañfpi nene enı ayá wí neaímeaarin†. E nerı aí xto neaiıñfpimi dánı Gorixo mıñf ikiñwı ayá wí neamırarıñfrin†. **6** Xeanıñf none neaímeáfpi, ayı seyıne seaerfkiemeaarane mıñf ikiñwı seamırarıane yanıwá nánı neaímeaarin†. Mıñf ikiñwı Gorixo neamırarıñfpi, ayı seyıne mıñf ikiñwı seamıranıwá nánı enı neamırarıñfrin†. Nepa mıñf ikiñwı seamırarıñwaéyıne ejánayı, xeanıñf none xwámámı wiariñwápa seyıne enı xeanıñf axıpi imónıñfpi xwámámı wipaxıyınerin†. **7** None re nıyaiwırı nıjıá imónıñwıni, “Rfnıñf none meaarıñwápi seyıne enı axıpi meaarıgıtarıni. Ayınáni Gorixo mıñf ikiñwı neamırarıñfpa seyıne enı axıpi seamırarıñfrin†.” nıyaiwırı nıjıá nimónırane nánı dıñf re nıyaiwirane ikwımoarıñwápi sfkfkí onin†, “Seyıne ejı neánıro pí pí seaímeáfpi ananı xwámámı nıwiro ıweapıfrıáriñf.” yaiwiariñwápi sfkfkí onin†.

8 Negí nırixımeáyıne, ayı rıpı nánı seararıñin†. Xeanıñf none Esia pıropenıstıyo ıweanına

neaímeañfpí “Seyíne síní majfá oimónfpoyí.” m̄neaimónaríni. Xeaníñf ríá tñjí none ení neánirane aí xwámámí m̄wipaxí imóníñfpí neaímeáagí “Arí yanfwíni?” niyaiwirína “Rixa n̄peaniréwíni?” yaiwinjwáríni. ⁹ Ai, newaniñone “Ení eáníñwáonerfaní?” niyaiwirane dñjí m̄ñjwiráríni sa Gorixomí —O ámá pegfáyí wiápñimeapírúa nání wimixariñoríni. Omíni none dñjí unjwiráraníwá nání sìkwíá neainíñpi neainíñigíni. Sìkwíá neainíñ apí ámá opisí anfyo dání xwirixí aríá n̄wimáná “Rixa píkípoyí.” raríño rixa “Awamí píkípoyí.” ránáníñ neainíñigíni. ¹⁰⁻¹¹ E nerí aí nene mañí umónaní nání m̄múropaxí imóníñ apimi dání Gorixo éf neamíníñfríni. Ríwíyo bí ení éf neamíníñfríni. “Ámi ríwíyo bí mañí umónipaxípimí umónaníri yarína éf neamíníñfríni.” niyaiwirí dñjí wíkwímoaríñwáo seyíne none nání ríxiñf n̄neauriyiríñpimí dání arírá n̄neairína ananí éf neamíníñfríni. Gorixo éf neamínariñagí n̄wíñfróná re niyaiwiro, “O ámá obaxene ríxiñf wuriyaríñwápi aríá n̄neairí nání Porowamíwá n̄wianíri xeaníñf wímeáfpimí dání éf umíníñfrífaní?” niyaiwiro none nání omí yayí wípírífáriñi.

Koriníyo ámi muñfpí nání áwaní uríñf náníríni.

¹² Ayí rípí nání m̄xf meakíñinaríñwíni. “None nañí ríá wiñwanigíni? Sípí ríá wiñwanigíni?” yaríñf e niníranéná re yaiwinariñwíni, “Gorixomí m̄xfdarígíyao sìyikwí míñiñf nimónímáná wiirane omí pírániñf nuxfdíríná

epaxípi nepán† wiirane nerane aiw† sey†né ay† anjipaxí e seaiiñwanig†n†.” yaiwinar†ñwini. Ay† “Nij†á ámá wigí dñjyo dán† imónar†g†ápimi dán† mar†á†, Gorixo wá n†neawian†ri en† s†x† neaímix†pimi dán† ayo e wiirane sey†né anjipaxí e seaiirane ejwanig†n†.” n†yaiwin†rane nán† mix† meak†ninar†ñwini. 13-14 None sey†né nán† pay† near† n†seamónapir†ná r†wam†n† sey†né íá n†roro nij†á mimónipaxípi near† w†rénapariñwámani. Sa r†wam†n† sey†né anan† íá n†roro nij†á imónipaxípi near† w†rénapariñwárini. Agw† sey†né none e oyaney†n†ri near† w†rénapariñwápi nán† “Awa ay† ap† nán† r†a yariño†?” n†yaiwiro x†xen† m†neaaiaiwiar†ñag†a aiw† sey†né r†p† ep†r†a nán† dñj† seaikw†monjwini. R†wéná sey†né none yariñwápi nán† “Awa ay† ap† nán† reg†awix†n†?” n†yaiwiro none e oyaney†n†ri yariñwápi t†n† x†xen† neaiaiwip†r†a nán† dñj† seaikw†monjwini. Sey†né “Porowa e yan†ro nán† reg†awix†n†?” x†xen† n†neaaiaiwirónay†, s†á Ám†ná Jisaso weap†n†áyimi none sey†né nán† ayá wí mix† seameak†nan†wápa sey†né en† none nán† mix† neameak†n†p†r†áriñi.

15 Sey†né “Ay† nepar†n†. Poro aga seáyi e oimónim†n†ri pay† near† mónap†ñ†mani. Sa nene nán† ayo pírániñ† owimix†m†n†ri near† mónap†ñ†r†an†?” Sey†né anan† e yaiwip†ri nán† dñj† n†seaikw†mor†ná re yaiwinjanig†n†, “Xám† sey†né t†n† e nán† n†b†r†ná dñj† s†x† biaú seamímó†m†g†n†.” yaiwinjanig†n†. 16 E n†yaiwir†ná ay† r†p† yaiwinjanig†n†, “Masedonia

p̄ropenis̄yo nán̄i nurfná seyfné tñjiman̄ xám̄i numáná ám̄i Masedonia p̄ropenis̄yo dán̄i n̄ib̄ir̄ Judia p̄ropenis̄yo nán̄i nurfná óf e dñj̄ sfx̄ níga umfa nán̄i b̄i niapfr̄ixin̄r̄ ám̄i seyfné tñj̄ aximan̄ b̄fimiginī.” yaiwinjaniginī. ¹⁷ Nion̄ e yaiwinjá enaḡi nán̄i seyfné re r̄niaiwiarīnōi, “Poro ‘E éimiginī.’ n̄iyaiwirfná dñj̄ ikw̄roayir̄ m̄xeaaayir̄ ner̄ yaiwinj̄r̄in̄.” r̄niaiwiarīnōi? “O ‘R̄ip̄ éimiginī.’ n̄iyaiwirfná s̄ip̄í imónar̄in̄pim̄ dán̄i n̄iyaiwir̄ nán̄i sa dñj̄ ikw̄ror̄ m̄xearī yarīnor̄in̄.” r̄niaiwiarīnōi? ¹⁸ Pí pí Gorixo rar̄in̄p̄i dñj̄ uñwirárīpax̄pa xwiȳtá none sear̄in̄wápim̄ en̄i dñj̄ uñwirárīpax̄p̄i sear̄in̄wánīginī. Xwiȳtá none sear̄in̄wáp̄i wí dñj̄ ikw̄ror̄ m̄xearī yarīnwáman̄. ¹⁹ Aȳ r̄ip̄ nán̄i seararīn̄in̄. Íwí Gorixoyáo, Kiraishi Jisaso —O nán̄i nion̄ tñni Sairaso tñni Timotio tñni none wáf sear̄in̄wáor̄in̄. O dñj̄ ikw̄ror̄ m̄xearī yarīnomanī. Oweoī, xeḡ dñj̄ n̄iyaiwir̄ ikw̄róp̄i an̄in̄fnī ikw̄roarīnō enaḡi nán̄i seararīn̄in̄. ²⁰ Gorixo s̄im̄iman̄ȳo dán̄n̄in̄j̄ “E n̄iseaiimfár̄in̄. E n̄iseaiimfár̄in̄.” n̄ir̄ir̄fná obax̄f rárīn̄p̄i “Aȳ nepar̄in̄.” yaiwian̄wá nán̄i s̄iwán̄in̄f in̄ijo, aȳ Kiraisor̄in̄. O e imón̄ijo enaḡi nán̄i Gorixom̄ seáyī e umean̄wá nán̄i yopar̄p̄i n̄ir̄iranéná Jisasi Kiraishoyá yōf r̄irane “Ap̄i e imón̄fwin̄iginī.” r̄irane yarīnwárīn̄. ²¹ Seyfné tñni none tñni ninenen̄ Kiraiso tñni nawin̄i ikárinan̄wá nán̄i s̄fk̄k̄ neaom̄xarīnō, aȳ Gorixo xewan̄nor̄in̄. Wáf rar̄in̄wáp̄i nán̄i near̄peanō, aȳ axor̄in̄. ²² “Aȳ oyár̄fan̄?” oyaiwípoyin̄r̄i yarīn̄pa nene en̄i neaiin̄frīn̄.

Xegf kwíyípi níneaiapíríná nene “O réroáríñípi nípíni xixeni níneaiiníráriní.” yaiwianíwá nání kwíyípi tñí ikiyiníñíñí neaiáríñírini.

²³ Nioní apaxí mé seyíné tñíj e nání níbíri mixí searáná dñíj ríá seaxenigíñíri “Ámi Koriníyo nání mibípa éimigíñí.” yaiwinjanigíñí. Nioní dñíj e yaiwiartná Goríxo, sñewí naníño ananí sopinjí nopaxírini. ²⁴ None seáyí e níseaimónírane seyíné dñíj íkwíropaxí imóníñípi “Ayí rípíñírini.” osearaneyíñíri miyaríñiwíñí. Seyíné Jisasomí dñíj níwíkwíroróná sirí muní nero wíkwíroarígíá enagí nání none Goríxomí níxídíranéná seyíné dñíj niáf seaininíá nání sa seyíné tñí nawíñi omíñíñíñí éwanigíñíri imóníñiwíñí.

2

¹ Ayinání nioní seyíné nání dñíj yaní nímeníri re yaiwiáriñjanigíñí, “Nioní seyíné tñíj e nání níbíri mixí searípimi dání dñíj sípí seaipaxí míseaimixípa éimigíñí.” yaiwiáriñjanigíñí. ² Ayí rípí nání e yaiwiáriñjanigíñí. Nioní níbíri mixí nísearíri dñíj sípí níseaimixírnáyí, ámá wí gíyí nioní dñíj yayí nimopírfírárfani? Oweotí, seyíné e níseairnáyí, ámá nioní dñíj yayí nimopírfíá wí meníñí. ³ Ayinání nioní mibí payíñí nearí wírénapíñjanigíñí. “Nioní bána yayí nimopaxíyíne mixí searípimi dání dñíj sípí míseaimixípa éimigíñí.” nínimóníri nání payíñí nearí wírénapíñjanigíñí. “Nioní yayí nínaríná seyíné ení seainaríñírini.” yaiwiariñjápi “Apí aga nepa imóníñí.” nipímóníñí enagí nání

rarīñini. ⁴ Ayí neparini. Xámí nioní payí nearí níwírénapíríná díñí ríá samíñí míñixé ayá wí níxearíná ñywí tñí eajanigini. Payí ana díñí sípí oseainíri meajanigini. Seyíné rípi nání níjíá oimónípoyiníri eajanigini, “Poro nene nání díñí sípí níwiríná xwapí ayá wí ríá wiariní?” oyaiwípoyiníri eajanigini.

“Sípí éomí rixa yokwarímí wiijárini.” uríñí náníriní.

⁵ Segí ámá xegí sípí neríñípimi dání díñí sípí neaimíxíño nepa nioní díñí sípí míñimíxíñíriní. Seyíné díñí sípí seaimíxíñíriní. Niyfnéni díñí sípí míseaimíxípa nerí aí wiýnéní díñí sípí seaimíxíñíriní. Omí ayá ríá wepaxí imóníñípí míripa étimigini ri apíni searariníni. ⁶ Ámá omí siyikí níwearíná segfyí napí weagfápi “Ayí apáníriní.” nimónariní. ⁷ Ayináni díñí sípí fwí xewaníño neríñípimi dání winaríñípí aníñí rítí wiárinigini ri agwí seyíné ámí siyikí bi míweá yokwarímí níwiiro míñí ikíñwí umírrírrixini.

⁸ Ayináni ení ríremíxí rípi oseaimini. O “Ámá tífí nioní díñí síxí níyarigfáyfríani?” oyaiwiníri nañí wí wiífríxini. ⁹ Payí ana nioní nearí níwírénapíríná re níyaiwiri eajaníni, “Nioní payí nearí uríapí nípíni nání arfá yímgí epíríréoí? Aríkwíkwí nipíríréoí?” níyaiwimáná iwamíó seaíwápiyimíni ri nání payí ana eajaníni. ¹⁰ Seyíné ámá xegí sípí éípi nání yokwarímí wiíánayí, nioní ení ananí yokwarímí wiíariñári ni. Ayináni nioní ámá omí nepa yokwarímí wiipaxí imóníñí bi enánayí, yokwarímí níwiiríná seyíné nání “Aríge nerí

arîrá wiimfárñaní?” niyaiwir† Kiraisoyá sîñwf tñj† e dán† yokwarim† wiiñárñi. ¹¹ None xixe yokwarim† minipa nerñjpim† dán† Seteno yap† nîneaiepisimáná xopírár† neainigñir† nán† ámá fw† éom† yokwarim† wiiñárñi. Obo yap† neaiepisimñir† yarñjp† nán† njfá imóniñagw† nán† rarñjñi.

Poro anj† Tîrowasîyo niñweaxa mûroñ† nánirñi.

¹² Xám† nion† xwiyfá Kiraiso nán† yay† neainarñjp† wáf urimñir† nán† anj† Tîrowasîyo nán† nur† nîrémoríná Ámínáo ówañfnij† nîkwiípim† dán† anan† e epax† imóniñáon† nainenir† aiw† ¹³ neg† nîrix†meá Taitaso seg† tñámñi dán† sîn† mîbîpa éag† nán† pñá nîmegñir† dñj† sîpí niarñjag† nán† iwieánñjanigñi. Ayinán† nion† Tîrowasi ñweáyo pñi nîwiárñi Masedonia pîropenisîyo nán† bñjanigñi.

“Wáf nîwurimeiranéná ámáyo sinadñfnij† weaarñjwárñi.” urñj† nánirñi.

¹⁴ Taitaso nán† dñj† sîpí niarñjag† nán† iwieánñáon† aiw† agw† Gorixom† yay† wiariñjñi. Ay† rîp† nán† yay† wiariñjñi. O Kiraiso pí pí imóniñjpim† xopírár† wipaxo oimónir† wimixñfrñi. Apin† marfá†, o ge ge nîneaiipemeámi umññir† nerfná xopírár† wipaxfy† oimónipoyinir† nîneaimixir† nîneaiipemeámi warñjfrñi. Ay† rîp† nán† en† yay† wiariñjñi. Gorixo none wáf wurimeiarñwápim† dán† anj†

nimini xwiyá Kiraiso nání rínijípi “Ayí apírfaní?” oyaiwípoyiníri yariñfriní. Xwiyá o nánípi awí dínjí eaarínjí bñiñjí anjí nimini rínárimenjípiriní. ¹⁵ Ayí rípi nániriní. Sinadínjí Kiraiso Gorixomí dínjí nanjí oweaníri rtá ikeárárná nanjí weaarínjípíniñjí imónijípi, ayí none imónijiwintí. None sinadínjí Gorixo yayí winariñjípíniñjí imónijewápi neáa nurína ámá Gorixo yeáyí oneayimixemeaníri yariğfáyí tñjí e neáa urí ámá nanínaníri yariğfáyí tñjí e neáa urí yariñfriní. ¹⁶ Ámá maiwí nanínaníro yariğfáyí xwiyá wáf rímeareñwápi arfá niwiróná “Anínaníwárífaní?” yaiwipíri nání píyanjí pearigfápíniñjí weaarínjfriní. E nerí aí ámá Gorixo yeáyí neayimixemeáwíniñjíri wimónarigfáyí xwiyá apí arfá niwiróná “Dínjí niyimínjí tñjwaéne imónaníwárífaní?” yaiwipíri nání sinadínjí sijí ñweapírítápíniñjí weaarínjfriní. Xwiyá apí wáf niřimerfná e epaxíyí gíyíríní? ¹⁷ E epaxí imónijewáyí, ayí noneriní. Ayí rípi nániriní. Ámá obaxí xwiyápí wáf niřimerfná “Negí yariñwápimi dání nigwí meaaní nání ríra yariñwintí?” niyaiwiro úrapí yariğfápa wí miyariñwáoneriní. Xwiyápí wáf niřimerfná nepání nimóníri Gorixo apí e éfríxiníri nearípeanjípi tñní xixení niřiri yariñwáriní. Kiraiso tñní nikárinimáná Gorixoyá sijwí tñjí e dání raríñwá enagí nání “E epaxí imónijewáyí, ayí noneriní.” seararíñiní.

3

“Xwiyá sijí réroáriníñjípi nání wáf

wurīmeiar̄iñwáonerini." ur̄iñf nánirini.

¹ Nion̄i e searariñagi nán̄i seȳné "Porowa ám̄i r̄ixa weȳí mearinariñoi." r̄iseaimónarini? Oweōi, seȳné none wáf nírimeranéná yariñwápi nán̄i níjíá imónipíri nán̄i ámá wí seáȳi e níneamíeyoaro "Porowa wáf nírimeríná imíriñf miyarigfáwarini." níriro paȳí wína neaeaiarigfónemani. Ámá wí en̄i none yariñwápi nán̄i níjíá imónipíri nán̄i seȳné "Porowa e yarigfáwarini." níriro paȳí wína neaeaiarigfónemani. Wa nán̄i e níriro paȳí weaipaxí aiw̄i none nán̄i wí e níriri paȳí neaeapaxímani. ² Paȳí "Porowa e imónigfáwarini." níriniñri eáninjfpíniñj seȳné r̄ixa imóniñoi. Neḡí paȳniñj imónigfáyéñne neḡí mimáyo t̄inijagwi nán̄i wí peá seamopaxíyéñnemani. Paȳniñj seȳné imónigfápi ámá níñi níjíá nimóniro fá roarigfá eñagi nán̄i rarinjini. ³ Paȳniñj seȳné imónigfápi s̄iwá rénijf inarigfárin. Kiraiso xewaniño níriri ean̄ipíniñj imóniñwini. S̄iwá éníñj inarigfárin. None searéwapiyiñwápim̄ dán̄i Kiraiso paȳí seȳné imónigfápíniñj nearíná iniigf r̄íwamijf eánariniñpi t̄ní meá N̄wfá anijf s̄ijf imóniñoyá kwíyípi t̄ní seaeanjfrini. Moseso t̄níná Gorixo ñwfí ikaxí nuriríná s̄ijáyo ean̄ipánijf meá ámáyéñyá dñípim̄ seaeanjfrini.

⁴ None Kiraisoyá dñíjyo dán̄i Gorixo nán̄i dñíj s̄ijá neaeánariniñj eñagi nán̄i rarinjini.

⁵ "Newaniñone imóniñwápim̄ dán̄i wáf r̄imeapaxí imóniñwini." wí yaiwinipaxoneman. Wáf r̄imepaxí imóniñwápi, aȳí Gorixo

neaimixiñfpimi dánini e imóniñwinti. ⁶ O ámi siñf bi “E niseaiimfárinti.” níriti réroárinijfpí wáf nurimeipaxf imónífríxinti neaimixiñfrinti. Siñf réroárinijf apí amá ñwf ikaxf eánijfpimi nixdíriñfpimi dání onixfdípoyinti réroárinijfpimaní. Kwíyfpí nipemeamí neawariñfpimi dání onixfdípoyinti réroárinijfpírini. Nwf ikaxf eánijfpimi amá “Xixeni oxídaneyi.” niyaiwiro aí apimi wiaikiarigfa enagi nání pemixariñfrinti. E nerí aí xegf kwíyfpí amáyo dñf niyimijfpí sixf umímoarinj enagi nání xwíyfá siñf réroárinijfpí nání wáf nurimeipaxf imónífríxinti neaimixiñfrinti.

Siñf réroárinijfpí xámí réroárinijfpimi seáyi e wimóniñf nánirini.

⁷ Gorixo xegf ñwf ikaxfpí siñá piáráyo akírenf níperi niñwíráriti Isíreríyo mítí wiáná wfá xfo píripírf nerí ókimixaríñfpí ení siñání wimóniñjiniginti. Apí Mosesomí wfá wókimixáná oyá smitmanf xwíntá eañjiniginti. Xwíntá o eañfpí awayinti awayinti neayipoáa waríñagí aí axíná siñi ejf tñi xwíntá eaaríñagí nání aríowa siñwf mímijf winariñagí nání siñwf miwíñipaxf imónagírárinti. Nwf ikaxf eánijf apí, amá pemixariñf imóniñfpí urarána Gorixoyá wfá píripírf nerí ókimixaríñfpí tñi ení siñání imóniñf enagi nání ⁸ “Xwíyfá siñf re réroárinijf ‘Kwíyfpí amáéne ananí níneaaíriti dñf niyimijf tñjwaéne neaimixipaxfrinti.’ ríniñfpí ñwf ikaxf eánijfpimi wiárt nímúrori wfá mókimixipaxf imóninti.” ríseaimónarinti? ⁹ Xámí réroárinijfpí

—Apim† dán† ámá aníniþr†a nán† xwiy†á meárinariig†ápír†n†. Ap† awiax† imónag† aiw† sín† réroárin†n†p† —Apim† dán† Gor†xo “Ámá wé rónig†áy†r†n†.” rárin†a nán† imónin†pír†n†. Ap† xám† réroárin†n†pim† seáy† e níwimónir† aga awiax† imónin†. ¹⁰ Re rípaxfr†n†, “Xám† réroárin†n†p† awiax† aiw† sín† réroárin†n†p† sogw†yo uy†w† mixáróaná peá unariñ†pa peá umixin† enag† nán† rixa supikínáriñag†n†n† imónin†r†n†.” rípaxfr†n†. ¹¹ Ay† ríp† nán† e rípaxfr†n†. Xwiy†á xám† réroárin†n†p† —Ap† opínagwtá neay†poáa warin†pánin† imónin†pír†n†. Ap† awiax† imónag† aiw† xwiy†á sín† réroárin†n†p† —Ap† yaxw† mítréoárin† anin† réroárin†n†pír†n†. Ap† awiax† nimónir† xám† imónin†pim† aga wiárt seáy† e mûrónin† enag† nán† rarin†n†.

¹² None “Xwiy†á sín† réroárin†n†p† wí neay†poáa un†a menin†.” níyaiwirane díñ† sín† neaeán†ag† nán† wáf nírimeranéná ayá igig† bi mé rímeariñwár†n†. ¹³ None Moseso yag†pa wí yariñwáonemani. O re yagor†n†. Xeg† símimanj†yo dán† xwin†á ean†p† neay†poáa warin†á g† Isíreriy† sín†w† minan†pa oépoyin†r† símimanj†yo rap†rap† axim†ó bi tñ† rit† inag†r†n†. ¹⁴ E searariñag† aiw† wig† díñ† wakis† inag†r†n†. Ai s†á r†yi tñ† e nán† gín† gín† xwiy†á xám† réroárin†n†p† fá uroiáná rap†rap† axim†ó ax†p† tñ†n†n† wig† díñ†yo sín† ikwarimoárin†n†. Ay† ríp† nán† wig† díñ†yo sín† ikwarimoárin†n†. Ámá Kiraiso tñ† nawini nikáriñir†n†pim† dán† rap†rap† axim†óp† Gor†xo

yípimoaríñfrin. ¹⁵ E nerí aí gí Isíreriyí gíni gíná ejíná dání súa ríyi tñjí e nání ñwí ikaxí Moseso eanípí fá níroríná rapírapí aximító bí síní wigí dñjíyo ikwarímoárin. ¹⁶ Síní wigí dñjíyo ikwarímoárin jagí aiwi Ámináo tñáminti níkñímónirí dñjí níwíkwírorínayí, rapírapí wigí dñjíyo ikwarímoárinijípíñijí yípimónarigírárin. ¹⁷ Áminá tñáminti kñímónipírío, ayí Goríxoyá kwíyípírín. O xwíyíá síní níréoáriríná kwíyí apí nání réroáríñfrin. Ámináoyá kwíyí apí ámá giyo níwaínirínayí, ayí ñwí ikaxí eáníñípimi dání áxeñwarí minigíayí imónipaxfrin. ¹⁸ Ayinání Ámináomi dñjí wíkwíroaríñwá nínenení xfo imóníñípí nání siwáñíñí níwiníranéná negí sñimímanjí rití bí miníñagí nání wíá Ámináo ónaríñípí negí sñimímanjíyo dání xwíñfáníñí weámíxaríñfrin. E nerfná nene wíá xfo seáyí e nimónirí ónaríñípí tñni xixení imónaníwá nání wíá ámí bí ámí bí nógáníñí waríñwini. Ámináo ayí kwíyípírín. Apimi dání xfo imóníñípíñijí nimóga waríñwini.

4

“Wá uraríñwápimi dání Goríxo wíá wókimíxaríñfrin.” uríñí nániriní.

¹ Ayinání Goríxo wá níneawianíríñípimi dání xfo imóníñípí nání ámáyo siwáñíñí winíwanigíñirí nearípeáagí nání síní aníñí ayá ríá neawearin. ² E nerí aí ámá ayá neainíñígíñirí íními yarígíapí wí “Ananí

oyaneyi.” rariñwámani. Ináyíñijí nimóniri yapí owiepisaneyiniri wí yariñwámani. Xwiytá Gorixoyápi ení níriñanéná naíroayirí nerí rariñwámani. Apí apí mepa nerane sa xwiytá nepaxiñí imóniñípi sínjáni wíá rókiamoaríñagwi ámá e sínjwí níneaníróná “Awa apáni yariñoi.” neaiaiwipírtá nání Gorixoyá sínjwí neaníñe dání e yariñwárini. ³ Xwiytá yayí neainariñí none wáf urariñwápi ritníñíti níwinírínayí, sa ámá anínaníro yariñgáyo ritníñíti winariñírini. ⁴ Ayí rípi nání ritníñíti winariñírini. Xwiytá Kiraiso —O pí pí Gorixo imóniñípi tñi xíxeni axípi imóniñorini. Xwiytá o wá níneawianiri seayí e imóniñí neaiñíñípi wíá neaókimixaríñírini. Xwiytá yayí neainariñí apí nánípi ámá Kiraisomí díñí miwíkwíró anínaníro nání yariñgáyo wíá miwókimixipa oeniri wigí ñwíá imóniñjo —O, ayí oborini. O díñí píripírít wiñí enagi nání xwiytá apí ritníñíti winariñírini. ⁵ None wáf nuríranéná newaniñjone seayí e oimónaneyiniri nání wáf urariñwámani. Jisasí Kiraiso nání “Negí Ámináorini.” urírane none nání “Jisasomí xídaríñwá enagi nání segí sénáíwanéníñí nimónirane omiñí seaiiaríñwáone imóniñwini.” urírane yariñwárini. ⁶ Ayí rípi nání e yariñwárini. Gorixo —O amípi níñí iwaníó nimixiríná “Síá yíkiáriñípi wíá oónini.” riñorini. Rípi yariñjo, ayí ení axorini. O wá níneawianiri seayí e neaiñíñípi —Apí Kiraisoyá símímanjíyo dání xwíñtáníñí neaeámixaríñípírini. Apí nání níjíá oimónípoyiniri negí díñíyo wíá

neaókimixiñfrin†. E neaiiñjo, ay† axo eñag† nán† rariñjini†.

“Xeaniñj neaímeaariñag† aí wáf ran† nán† sini ayá r†á neawearin†.” urin† nánirin†.

7 Wáf nurimeífrixin† nearípeañfp†, ay† ayá tñjpfnij† imóniñfpirin†. Ap† tñjwáone eñ† meán† xwártá s¡x† xw†á tñ† imixinij†nij† nimónirane samiñ† imóniñwáonerin†. Ámá ar†á n†neairóná re yaiwipfr† nán† e imóniñwáonerin†, “En† eánij† seáy† e imóniñ† xwiy†á yay† neainarij†pim† dán† neaímeátp† wáf r†mearig†áwayáman†. Sa Gorixoyárin†.” yaiwipfr† nán† samiñ† e imóniñwáonerin†.

8 Xeaniñj xixegfni neaikárariñag† aiw† sumínij† imóniñwáoneman†. Waíná neaímeátp† nán† udud† neainarij†ag† aiw† neg† diñ† anij† n†yoámiga m†neauñonerin†.

9 Ámá wí mix† neaxídowár†ag†a aiw† Gorixo wí neaiepisamoarijoneman†. Iwan† n†neaeari† neat†ag†a aiw† anij† ean†ramori wearijñwáoneman†. **10** Íníná wáf n†rimeranéná r†p† n†yaiwirane yariñwáonerin†, “Neg† Jisasom† p†kig†ápa none en† n†neapikirfnay†, anan†rini†.” n†yaiwirane yariñwáonerin†. Ámáy† none e yariñagwi s¡ñw† n†nean†róná “Jisaso n†peri aiw† ámi s¡ñ† nimónir† ñweañag† nán† r†á yariñoi?” yaiwipfr† nán† ap† e yariñwáonerin†.

11 Íníná xw†á t†yo am† gimi† nemeranéná Jisasom† x†darijñwáone eñag† nán† yo† may† nimónirane emearijñwári†. Ámáy† wará pepax† tñj† imóniñwáone yo† may† nimónir†

yarīnagwí nīneanīróná “Jisaso ámi sīñf nimónirí anjínamí nweaŋagi nání ríá yarīnōi?” yaiwipírī nání e nimónirí emearīnwáriñi. ¹² Ayīnání rípí rípaxfríñi, “None wáf nīrimeranéná nīneaxeanípaxf imóniñwáoneríñi. E nerí aí e imóniñwápimí dání seyfné ríxa dīñf nīyimíñf tīgfráyfné imóniñoí.” rípaxfríñi.

¹³ Ámá wo, Bīkwíyo dání “Nioní Gorixomí dīñf nīwīkwírorí nání ámáyo urīnjanigíñi.” rīnīño dīñf wīkwíroagípa none ení axípí e wīkwíroarīñwáoneríñi. Ayīnání Jisasomí dīñf nīwīkwírorane nání xwiyfá yayí neainariñfípí ámáyo wáf urarīñwáriñi. ¹⁴ Nījíá re imóniñagwí nání wáf urarīñwáriñi. Áminá Jisaso xwáripáyo dání owiápñimeanírí sīñf wimixiñjo none ení xíomí sīñf wimixiñfípa axípí sīñf nīneaimixírí seyfné tñí nawíní gwiaumí nīneairí Jisaso tñíf e neawáríñfáriñi. Nījíá e imóniñagwí nání wáf urarīñwáriñi. ¹⁵ Ayí seyfné nanjí oseaiianeyinírí nání yoí mayí imónirane neaxeanípaxf imónirane yarīñwáriñi. Ámá Gorixoyá xíó wá nīwianírīñfípimí dání sayá nimóga nuróná ayí omí yayí ayá wí nīwiéra warigfápimí dání “Goríxo seáyí e imóniñorífaní?” wiaiwipaxf imóníwīnigíñírí yoí mayí imónirane neaxeanípaxf imónirane yarīñwáriñi.

“Anjínamí dání neaímeanfápi símímañf e nítinírane nání dīñf sīxf ínariñwáriñi.” urīñf nánírini.

¹⁶ None apí nání dīñf nīmorane nání Kiraiso nání wáf uraní nání sīní ayá ríá neawearíñi.

Negí warápi xeaniñf neaímeaaríñfpimí dání rixa sípí nimóga waríñagí aí díñfpíni síá ayí ayo sínf bí síxf ínaríñfríni. ¹⁷ Ayí rípí nání síá ayí ayo negí díñfpí sínf bí síxf ínaríñfríni. Xeaniñf agwí ríná neaímeáfpimí xwámámí níwiéra úwáyí nání Goríxo yeáyí níneayimíxemearína seáyí e imóniñfpí neaiinfáríni. Apí nání díñf nímoranéná “Xeaniñf none neaímeaaríñfpí axíná ná bínfríñf neaímeari onímiápiániñf neaímeari yariñfríani?” níyaiwirane peayí wianaríñwáríni. “Sa sípí agwí ríná neaímeaaríñfpí nání díñf aríá ikeamopaxípí tñí xixení Goríxo nañf neaiinfámaní. Ámi wiárí imóniñf bí tñí neaiinfáríni.” yaiwiariñwáríni. ¹⁸ Ayí sípí agwí ríná neaímeaaríñfpí —Apí sínwf tñí sínwf wínpaxí imóniñfpíríni. Apimí sínwf níwíñiranéná e yaiwiariñwámaní. Amípí ríwíyo Goríxo yeáyí níneayimíxemearína neaímeaníápí —Apí agwí nene sínwf tñí sínwf wínpaxí mimóniñfpíríni. Apí símímaní e nítiníríná e yaiwiariñwáríni. Ayí rípí nání raríñini. Sínwf tñí agwí ríná wínaríñwápi aníñf marfáí bí onímiápi imóniñfáríni. E nerí aí agwí ríná sínwf tñí miwíñaríñwápi íníná aníñf imóniñfá eñagí nání raríñini.

5

“Wará sínf imónaníwápi nání díñf nímoríñfpimí dání díñf síxf ínaríñwáríni.” uríñf náníríni.

¹ Nene níjíá re imóniñagwí nání ríwíyo neaímeaníápí símímaní e tñíñwíni. Xwíá

tíyo níñwearanéná senfá aŋ́yo ɻweaariŋwápi —Ayí negí warápi nání rariŋiní. Níperane negí warápi rixa nípíneamioaríŋíjí nerfná negí díŋípi sítix ínanfwá nání aŋí Goríxo neaimixtýinjí wiwánijí imóniní. Wará apí ámá imixigfámáni. Goríxo imixtijí eanagí nání aŋfnamí íníná anijí miní imóniníapíriní.

2 Wará agwi ríná negí díŋípi sítix ínínwápimi sítix níñirané xwíá tíyo níñwearanéná wará sítijí aŋfnamí imónijí negí díŋípi sítix wínanfwápimi owínaneyiníri nání yeyfnijí níñirané ɻweanywíni.

3 Wará sítípimi negí díŋípi sítix níwíñiranéná wará mayí nimónirané díŋípini míñweapa yanfwá enagí nání apimi sítix owínaneyiníri yeyfnijí rariŋwárini.

4 Wará agwi díŋípi sítix ínínwápimi sítix níñiranéná wará sanjí neaunariŋagí nání yeyfnijí rariŋwárini. Díŋípini nimóniri oŋweaaneyiníri mírariŋwíni. Ayí wará níyimíŋí imónijípi nípepaxí imónijípimi rití enfa nání wará aŋfnamí imónijípimi sítix níwíñirané oŋweaaneyiníri yeyfnijí rariŋwárini.

5 Wará sítípimi sítix wínanfwá nání neaipímojo, ayí Goríxorini. O “Wará sítípimi sítix wínanfwá nání rixa neaipímoáriŋenerfaní?” oyaiwípoyiníri xegí kwíyípi níneaiapíri iktyiŋfnijí neaiáriŋfrini.

6 Ayinání pí pí xeanijí neaímeaaríŋagí aiwi díŋí e nímorijípimi dání díŋí sítix níga waríŋwárini. Nene níjíráriŋi. Sítix wará xwíá tíyo níñweariná imónijwápimi sítix níñiranéná Ámináo tíŋí e míñweanywíni.

7 Omi negí sítiwí tí tñi sítiwí níwíñiríŋjípimi dání bi ejí sítix níñirané mé sa

dīnjí nīwīkwíroriñípimí dání eñí sīxí nínírane yariñagwi nání raríñiní. ⁸ “Síni wará urí epaxí imóniñí rípimí dīnjí sīxí nīwínrane wáí raníwá nání dīnjí sīxí ínìñwini.” nisearíri aí negí dīnjípí wará rípimí dání nīyoámiga nurí Ámínáo tñjí e onweaníri aga neaimónaríñiriní. ⁹ Ayináni xfo tñjí e ñweaaníwáináraní, síni xfo tñni miñweá xwíá tñyo nñwearanénáraní, “E éwanigini.” yaiwiariñwápi, ayí rípírintí, “Xfo yayí winípaxí imóniñípíni éwanigini.” ¹⁰ Ayí rípí nání e yaiwiariñwáriní. Kiraiso ámá nīyoní sīnwí mí ómómixímí nerfná nñnenení ení sīnwí mí ómómixímí neainíta eñagi nání xfoyá sīmímanjí tñjí e dání eí roaníwáriní. Xwíá tñyo nñwearáná winí wine nañí imóniñípíraní, sípí imóniñípíraní, eñwápi tñni xíxení pírí neamamonfá eñagi nání síni xwíá tñyo nñwearanéná “Xfo yayí winípaxípí éwanigini.” yaiwiariñwáriní.

“Ámá sīñníñí imóniñwini.” uríñí náníriní.

¹¹ Nene “Ámíná Jisaso sīnwí mí ómómixímí neainíráriní.” níyaiwirí níjtá e nimónírane nání wáyí neainaríñiriní. Ayináni ámá níkínímóníro omí dīnjí owíkwírópoyiníri wáí nurímeranéná pírániñí aríáyo nurémóá waríñwáriní. Goríxoyá sīnwíyo dání rixa sījání piaumímí iníñagwi nání o none yariñwá nípíni nání xíxení níjtá imóniní. Seyíné ení none nání dīnjí nímoróná re oneaiaiwípoyiníri dīnjí wíkwímoñwini, “Porowa dīnjí iními níkwírónímáná mīyarigfáriní. Wigí yariñgápi wí iními mimóní nípíni sījání

piaumimf r̄fa inin?“ oneaiaiwípoyiniri dñj̄t
 wíkwímojwini. ¹² None e searíagwi nán̄
 “Porowa r̄ixa ap̄i mimónigfáwa enagi nán̄ ámi
 weȳt mearinariñot.” r̄seaimónarin. Oweō, wí
 e miyarinwini. Sa seyfné none yariñwápi nán̄
 r̄ixa nijá xixen̄ nimónimáná r̄ipi oépoyiniri
 searariñwini. Seyfné ámá wí tñi —Ámá sñjwí
 manigf dán̄ yariñfápi nán̄ dñj̄t mamó sa
 ámá sñjwí anigf dán̄n̄ yariñfápi nán̄ “Naj̄
 imónigfáyfrin. moarigfáyfrin. Seyfné ámá
 dñj̄t e moarigfáyf tñi xwiyfá níríniróná none
 mifx̄ níneameakñiro wa none nán̄ xeñwí
 rarigfápi oyanípoyiniri searariñwini. ¹³ Ámá wí
 “Porowa maj̄majfá nikárñiro yariñfáwarin.”
 rarigfápi “Aȳt neparint.” níseaimónirfnaȳt,
 re yaiwífrinxin, “Sa Gorixom̄ ox̄daneyiniri
 nero nán̄ e r̄fa imóninjot?” yaiwífrinxin.
 “Porowa dñj̄t pírániñf fá nixirimáná yariñot.”
 níseaimónirfnaȳt, “Awa nene arirá neaipfr̄fa
 nán̄ e r̄fa imóninjot?” yaiwífrinxin. ¹⁴ Pípi
 nán̄ dñj̄t nímorinjfpim̄ dán̄ nípíreániri
 yariñwáman. Kiraiso wá níneawianiri neaiiñfp̄
 nán̄n̄ dñj̄t nímorinjfpim̄ dán̄ nípíreániri xám̄
 sfp̄ néra wagwápi pñni níwiáriñi yariñwárin.
 O níperfná ámá nñni nán̄ wayfá pen̄t enagi
 nán̄ dñj̄t re yaiwiáriñwini, “Apim̄ dán̄ ámá
 nñni níperfninj̄t r̄fa egfawixin?” yaiwiáriñwini.
¹⁵ Aȳt ámá dñj̄t níytmñjfp̄ tígfáyf wiwaninjyf
 nán̄n̄ dñj̄t nímoniro nímeniro mé arirá winfá
 nán̄ nípémáná ámi wiápñimeaño x̄o nán̄n̄
 dñj̄t nímoror éfrinxinri ámá nñni nán̄ wayfá
 pen̄tigint.

16 Aȳináni Jisasom† d̄ijf w̄kw̄t̄ronjwá ríná dán̄ ámá wom† s̄ijw̄ mí n̄wómix̄irane “E imóniñjorían̄?” n̄wiaiwirfná warárímin̄ s̄ijw̄ n̄w̄in̄rane mí wómixariñwámáni. Aȳ neparin̄. Xám̄ none Kiraisom† s̄ijw̄ mí n̄wómix̄iranéná warárímin̄ s̄ijw̄ n̄w̄in̄rane “N̄p̄ikw̄in̄ meñorin̄.” n̄wiaiwirane aí agwi s̄in̄ wí e s̄ijw̄ mí n̄wómix̄irane yaiwiariñwámáni. **17** Ámá go go Kiraiso t̄ní nawín̄ nikáriñirfná ámá s̄ijf wóniñf imóniñiñjoi. Ai, e nimóniñrfná s̄ipí xám̄ imónagfp̄i r̄ixa nanñirí s̄ijf b̄i imóniñiñjoi.

“Ámá n̄ní ámi x̄o t̄ní gwiaumf̄ inip̄íri nán̄ wimixiñfrin̄. urijf̄ nán̄irin̄.

18 Ámá s̄ijf imóniñwápi nán̄ mfk̄ ikiño, aȳ Gor̄xorin̄. O Kiraiso neaiiñfpim̄ dán̄ n̄yop̄iyárimáná x̄tom̄ s̄ím̄ t̄ní wiaríñwaéne ámi ámá x̄toyá imónan̄ nán̄ neaimixiñfrin̄. E ner̄ none en̄ ámáyo áwanj̄ re ur̄imeaanfwá nán̄, “Ámá s̄in̄ x̄tom̄ s̄ím̄ t̄ní wiarigfáyfné ámi ámá x̄toyá imónip̄íri nán̄ r̄ixa seaimixiñfrin̄.” Áwanj̄ e ur̄imeaanfwá nán̄ nearípeanjfrin̄. **19** Nion̄ searariñápi, aȳ r̄ip̄irin̄. Gor̄xo xeḡ xewaxo Kiraiso neaiiñfpim̄ dán̄ ámá n̄ní ámi x̄o t̄ní nawín̄ imónífrixin̄ir̄ neaiimínir̄ yarin̄. Nene wiaíkinjwápi s̄in̄ d̄ijf fá mix̄ir̄ r̄ixa yokwarim̄ n̄neaiir̄ nán̄ peá mon̄. Ap̄i ner̄ none en̄ wáf nur̄imeranéná xw̄iyfá re r̄inñjfp̄i, “Gor̄xo r̄ixa neaiiñfpim̄ dán̄ ámi x̄o t̄ní nawín̄ imónipaxfrin̄.” r̄inñjfp̄i ur̄ífrixin̄ir̄ nearípeanjfrin̄. **20** Aȳináni none xw̄iyfá Kiraiso yan̄ neaiapowárif̄pi

wuriyarinjwáonerin†. Noneyá maŋtyo dán† uraríná Gorixo xewaninjo einñinj† urarinjfrin†. Ámáyo Kiraiso nán† rixin† re wuriyarinjwárin†, “Gorixom† sím† tñi wiariigfáy†né ámá xfo tñi anan† gwiaum† inan† nán† xe oneaimixin†ri siñw† wíñipoy†.” wuriyarinjwárin†. ²¹ Ay† riþ† nán† e wuriyarinjwárin†. O fw† bi meño aí Gorixo none o tñi nikárinj†pim† dán† ámá xfo “Wé rónigfáy†riñ†.” rárinjfáy† imónífrixin†ri om† neg† fw† yarijnawápi niñwiráriri fw† yarijn† wóninj† niwimixir† xe opikípoyin†ri siñw† wíñinj†nigin†.

6

Wáf wuriameiarigfáwami wímeaariñípi nánirini.

¹ Ámá xfo tñi nawin† gwiaum† inipfr† nán† o tñi nawin† yarijnawáone ejagw† nán† ej† riþemix† niþearir† riþ† osearaney†, “Gorixo wá seawianinj†y†né xe surímá oneaímeanir† mepan†.” osearaney†. ² Ay† Bïkwíyo riþ† niþin†ri eániñagi nán† seararijn†, “Gorixon† rixin† sey†né niþarigfápi ar†á seaipaxíná rixa ar†á seainjanigin†. Síá ámáy†né yeáy† seayimixemeámfa nán† imónáná rixa ar†á seainjanigin†.” Ap† Bïkwíyo niþin†ri eániñagi nán† píraninj† ar†á ókiar† niþónipoy†. Gorixo ar†á neaipaxíná, ay† rínarini†. Síá o yeáy† neayimixemeámfa nán† imóninj†yi, ay† riþirini†. Ayinán† “Gorixo wá niþeawianir† neaiinj†pi xe surímá oneaímeanir† mepan†.” seararijn†. ³ Wáf wuriameiarinjwáone nemeranéná neg† yarijnawápi nán† xwiy†á miþneamearipax†

oimónaneyiníri ámá none yariñagwí siñwí níneaniróná óreámioapaxí imóninjípi bí yariñagwí siñwí míneanípa oépoyiníri aninjí miní yariñwárini. ⁴ Pí pí neranéná “Ámá awa Gorixomí xináiwáninjí nimóniro pírániñjí omiñjí wiiarigfáwarífaní?” oneaiaiwípoyiníri yariñwárini. E neranéná pí pí xeaninjí neáimeátpí xwámámí wirane aninjí neainipaxí imóninjí neáimeaariñjípi xwámámí wirane dínjí ríá neawepaxí imóninjípi xwámámí wirane yariñwárini. ⁵ Iwanjí neamépearfnáraní, gwí anjíyo neajwírárarfnáraní, sipi owikáripoyiníri símíráxwíró yariñfáyí ikwíkwierí niníro neaiarfáraní, xwámámí wiariñwárini. Omiñjí aninjí miní okinjí tñi erane ejwáonerini. Si rorane agwñi erane ejwáonerini. ⁶ None nání “Awa Gorixomí xináiwáninjí nimóniro pírániñjí omiñjí yariñfáwarífaní?” oneaiaiwípoyiníri riþípi ení yariñwárini. Íkwíráfnáninjí nimóniri erane nepaxinjípi nání nijfá imónirane saninjí imónirane wá níwumixírane arírá wirane Gorixoyá kwíyí neaaínþípimí dání erane mimóní imóninjípi miwíwapiyí ámáyo nepa dínjí sipi níwirane erane ⁷ xwíyfá nepaxinjí imóninjípi yanjí urírane ejí eáninjí Gorixo neaimixíþípimí dání erane yariñwárini. Ámá mixí nání imóninjípi fá xírarigfápa none nemeranéná wé róninjí yariñwápi wíá tinanfá nání wé onamínú tñi fá xírirane xixe mixí wianfá nání wé náú tñi fá xírirane yariñwáonerini. ⁸ Wí yayí neamero wí paimamí neairo neaiarfáonerini. Wí none nání repiyí níwiróná “Sipi

yarigfáwarin†.” uriro wí “Nañ† yarigfáwarin†.” uriro yarigfonerin†. Nepán† yariñwáone aiw† wí “Yap† neaiep̄isarigfáwarfan†?” neaiaiwiarigfárin†. ⁹ None nán† wí “Porowa gowarfan†? ‘Awa nán† ámá obax† njfá imóniñot.’ r̄iseaimónarin†?” rarifagfa aí ámá obax† none nán† nepa njfá imóniñot. None ami ami nemeranéná yo† may† nimónirane aí sín† ñweañwini†. Siyik† neaeaarigfóne imóniñagw† aiw† sín† wí m̄ineap̄ikigfonerin†. ¹⁰ Íkfnij† s̄ipí neaiariñag† aiw† íníná dñj† niñá neainariñfrin†. “Awa amipí nán† d̄wf ikeamónigfáwarfan†?” neaiaiwiariñagfa aí none xwiyfá yay† neainariñfp† wá† urarfná ámá obax† arfá neairiñpim† dán† Kiraiso tñni nawín† nikárin†ro nán† amipí m̄imúrónigfáy† yap† imónarigfárin†. “Amipí b† fá m̄imaxirigfáwarin†.” neaiaiwiariñagfa aí amipí Kiraiso neaiiñfp† b† m̄ineamúronjonerin†.

“Sijáni searariñwá ejagwi nán† seyfne eni xixen† neaiípoy†.” urij† nánirin†.

¹¹ Korin†yo ñweáyfne, ap† ap† n̄iseara nuranéná yumfí b† m̄iseaí s̄ijáni r̄fwárin†. E n̄iseariranéná seyfne dñj† s̄ix† seayiñwáone s̄iwanij† seainfwrin†. ¹² None dñj† s̄ix† muyipa oyaneyin†ri wí éwáoneman†. Sewaniñfyné awam† dñj† s̄ix† muyipa oyaneyin†ri éfá ejag† nán† nawín† mimóniñwini†. ¹³ Ayinán† xanon† g† niaíw†yo uripax† r̄ip† osearim†ni, “Xixe oinaney†. None dñj† s̄ix† seayarifwápa seyfne en† neayipoy†.” osearim†ni.

*“Dīñj̄t m̄w̄ikw̄rogf̄áȳt t̄n̄i gw̄t m̄imónipan̄i.”
ur̄iñj̄t nánir̄in̄i.*

¹⁴ Jisasom̄ dīñj̄t m̄w̄ikw̄roarigf̄áȳt t̄n̄i wiḡt
yarigf̄ápi oyaneyin̄ri wí gw̄t m̄imónipan̄i.
Aȳt r̄ip̄i nán̄i searariñj̄in̄i. “Ámá wé róniñj̄
imóniñj̄p̄in̄i yarigf̄áȳt t̄n̄i man̄j̄ wiaíkiařigf̄áȳt
t̄n̄i ax̄p̄in̄i epfr̄ta nán̄i imónipax̄t imóniñj̄i.”
r̄iseaimónar̄in̄i? “Axíná w̄tā ón̄ri st̄á yin̄ri
epax̄fr̄in̄i.” r̄iseaimónar̄in̄i? ¹⁵ “Kiraiso t̄n̄i
Obo t̄n̄i dīñj̄t ax̄p̄in̄i x̄iriñj̄i.” r̄iseaimónar̄in̄i?
“Kiraisom̄ dīñj̄t w̄ikw̄rogf̄áȳt dīñj̄t moro dīñj̄t
m̄w̄ikw̄rogf̄áȳt dīñj̄t moro neróná ax̄p̄i b̄i
mopax̄fr̄in̄i.” r̄iseaimónar̄in̄i? ¹⁶ “Gorixoyá an̄j̄
ηw̄tā—Iwám̄i dán̄i nene yaȳt umeariñwáiwár̄in̄i.
Iwá t̄n̄i ηw̄tā ámá meñweaarigf̄ápi t̄n̄i anan̄i ax̄
e kumixáripax̄fr̄in̄i.” r̄iseaimónar̄in̄i? Oweot̄,
nene Νw̄tā an̄iñj̄ s̄iñj̄ imóniñjoyá an̄j̄ ηw̄táiwánij̄
imóniñjagw̄i nán̄i wí e yaiwipax̄man̄i. Nion̄i
searariñj̄ápi Gorixox xewaniño r̄iñj̄ r̄ip̄i t̄n̄i
x̄ixen̄i searariñj̄in̄i, “Nion̄i ḡt ámáȳt t̄n̄i nawíni
darónim̄fáriñi. Nion̄i wiḡt Νw̄tāoni imóniñjáná
aȳt ḡt ámáȳt imónipfr̄fáriñi.” Ámináo e n̄ir̄ir̄i
nán̄i ¹⁷ ámá xeḡt imónigf̄áyo r̄ip̄i en̄i ur̄iñfr̄in̄i,
“Ámá Gorixon̄i dīñj̄t m̄inikw̄tró wiḡt ηw̄tāyo
x̄idarigf̄áȳt t̄iñj̄t e dán̄i n̄imixeám̄in̄i xeḡt
b̄i imónigf̄áȳné imóniffr̄ixin̄i.” Ámináoni
e searariñj̄in̄i. ‘Wiḡt ηw̄tā imóniñj̄pim̄i —
Apim̄i dán̄i piax̄t seaeánipax̄t imóniñj̄pim̄iñi.
Apim̄i b̄i on̄imiá amáf̄ m̄irón̄i an̄iñj̄ni wé
fá aȳtmeaéniffr̄ixin̄i. Seyfné e nerónaȳt,
nion̄i anan̄i seamim̄in̄im̄fáriñi. ¹⁸ Nion̄i seḡ
ápon̄i imóniñjáná seyfné ḡt niaíw̄t oxoyfné

imóniro niaíwí apixíwaytíne imóniro epírtáriñi. ’ Ámínáoní —Nioní ejí eánigfá niyoni seayí e wimóniñáoníriñi. Nioní e raríñini.” Xwíyáapi Békwíyo níríníri eáníñagí nání “Jisasomí díñí miwíkwíroarígíayí tñí wigí yarígíápí oyaneyíníri wí gwí mímónípaní.” seararíñini.

7

¹ Negí díñí sítixí seayíñwáyíne, Goríxo negí símitmaní e dáníñiñí e nearíñí ejagí nání ámaéne pí pí ayá neadunípaxí yaríñwápi, díñí piáxí neaeámíxaríñípiraní, wará piáxí neaeámíxaríñípiraní, nípíni igíáníñí oeámínaneyí. Goríxomí wáyí níwiríñípimi dání sítíkwí míñíñwaéne oimónaneyíníri wé roáríwanígiñi.

Koriníyo ñweáyí kíñimónigfá ejagi nání Poro yayí winíñí náníriñi.

² Seyíne none díñí sítixí neayípoyí. Ayí rípi nání raríñini. Segíyí womí aí sítípi bí miwíkáriñwáriñi. Segíyí womí sítípi bí wiékáríñwámani. Womí amípí bí fwí urápiñwámani. ³ Nioní e níríñá “Poro xwíyá neamearímiñíri raríñi.” ríseaimónariñi? Oweotí, nioní ríxa re searártáriñi, “None díñí sítixí ayá wí seayíñwáone ejagi nání seyíne péánayí, none ení nípepaxí neainíráriñi. Seyíne sítí ñweajáná none ení sítí ñweapaxí neaimóníñáriñi.” searártá ejagi nání wí e seaimónípaxímani. ⁴ Seyíne xámí searíñápi xídipírtá nání bí onímiápí marítáti, aga díñí ayá wí sítíja neánariñi. Seyíne

nán† mix† n̄iseameakfnirfná en† ayá wí seameakfnarifjáriñi. Xeanifj nñni none neaimeápmi seyfne nán† dñjf n̄imorifjpimi dán† awayini ikifwññifj n̄imifnirif dñjf ayá wí nifá ninarifjriñi.

5 None anf Tirowasifyo pñni n̄wiárimi n̄ipuri Masedonia p̄ropenisifyo n̄rémómáná aí kikifá ifweapax† bi m̄ineáimeá rípi rípi oyaneyifnri éwáy† sifpini sifpini neaimeaarfná ámá wí tñni xwifýá ximiximí niniri n̄irinirane negí xwioxifyo dán† wáy† neainiri yariñagwi aiw†
6 Gorifxo —O ámá rixa yopa n̄megifnifjifpimi dán† dñjf sifx† míñigfáyo míñjf ikifwññifj umifrarifjorini. O Taitaso ámi neaimeápmi dán† míñjf ikifwññifj neamifrifjriñi. **7** Taitaso neaimeápmi dánini Gorifxo míñjf ikifwññifj neamifrifjmani. Seyfne omi numimifiro míñjf ikifwí umifrigfápi nán† repifj n̄neairfná apimi dán† en† Gorifxo ikifwññifj neamifrifjriñi. Taitaso repifj n̄neairfná seyfne Poroni ámi sifwí nananifro nán† ikfniñjf sifpi seaiariñfpi nán† repifj neairi “Negí n̄ipikwifni míyarifwápimi dán† Poromi ayá rífa wimoarifwini?” n̄yaiwiro nán† ifwí eaarifgápi nán† repifj neairi Poroni arifá nianifro nán† sifni ayá rífa seawearifjpi nán† repifj neairi ejf ejagf nán† ámi aga yay† seáyimi dán† bi tñni ninifjinigini. **8** Payf xámí nion† neari seamónapifjána fá n̄iforóná aga dñjf sifpi seainjf ejagf aiw† “Nion† ana pi nán† neari wiowáriñárfani?” n̄yaiwiri dñjf sifpi niñfmani. E ner† aí seyfne fá n̄iforóná axínáni dñjf sifpi seainariñagf sifwí n̄iseanifrná

nion† en† d†nj† s†pí b† on†miáp† nij†nig†n†. **9** E ner† aí agw† nion† yay† ninar†n†. Sey†né d†nj† s†pí seaífp† nán†n† yay† m†nin† ay† d†nj† s†pí seaífpim† dán† seg† s†pí yariğ†áp† r†w†m†n† mamóftá eñag† nán† yay† ninar†n†. Sey†né d†nj† s†pí n†seair†ná ay† Gor†xo seaimixar†n†p† t†n† x†xen† seaíf eñag† nán† xw†y†á none sear†wápim† dán† wí xw†r†á m†seaik†xewá eñag† nán† rariñ†n†. **10** Ay† r†p† nán† searariñ†n†. Ámá d†nj† s†pí Gor†xo wimixar†n†p† t†n† x†xen† n†wir†ná apim† dán† wig† s†pí yariğ†áp† r†w†m†n† mamoarig†ár†n†. E neróná d†nj† s†pí ap† Gor†xo yeáy† uyimixemean†á nán† nipemeám† war†n† eñag† nán† ám† d†nj† s†pí n†wir† “Pí nán† e r†á yariñ†n†?” yaiwin†pax†man†. E ner† aí Gor†xo wimixar†n†p† t†n† x†xen† mar†át, ámá wig† d†nj†yo dán†n† d†nj† s†pí n†wir†ná ay† wiwan†n†y† an†n†p†r†á nán† nipemeám† war†n† eñag† nán† rariñ†n†. **11** Ai d†nj† s†pí seaíf g† pay† eañápim† dán† Gor†xo seaimix†p†, ap† sey†né d†nj† pírániñ† n†moro am†pí nañ† x†xeg†n† ep†r†p† seaimix†r†n†. Apim† dán† Gor†xo an†n† s†mir†r† seaíáná s†pí éoyá xw†y†ápi m†neax†n†pa oen†r† apax† mé pírániñ† im†xig†awix†n†. Apim† dán† en† n†p†kw†n† m†yarig†áp† nán† wik† ón†nig†awix†n†. Apim† dán† en† Gor†xo nán† wáy† seain†n†nig†n†. Apim† dán† en† none ám† s†ñw† nanan†ro nán† íkfn†n† s†pí seain†nig†n†. Apim† dán† en† nion† sear†áp† x†d†p†r† nán† d†nj† r†á seawen†nig†n†. Apim† dán† en† s†pí yariğ†áyo siyik† ureaan† nán† oimónaney†n†ro eg†awix†n†. Sey†né ap† ap†

néra úfápimi dání sīwá réniŋf neainigfawixiní. Sipí éf Poro nearfo nání nene wí ayá miŋf miŋf mīnearoarinti. Sīwá éniŋf neainigfawixiní. 12 Ayináni áwanf rípi osearimini. Nioní neari nīseamónapirfná sipí éo nání dīnf nīmori payf ana neari mónapinjamani. Sipí wikárfo nání eni dīnf nīmori neari mónapinjamani. Ayf seyfne Gorixoyá sīnwí tīnf e dání re yaiwinífrifxiniri neari mónapinjári, “Ayf neparinti. Porowa nearigfápimi pírániŋf xídanfwá nání nene sīni dīnf ríta neawearinti.” yaiwinífrifxiniri payf ana neari mónapinjári. 13 Seyfne rixa xixenf e yaiwinfá enagi nání none rixa pírániŋf miŋf ikīnwíntiŋf mīrarinfwáriti.

Miŋf ikīnwínti mīrarinfwámanti. Dīnf niſá eni neainiffrinti. Seyfne nīyfnéni Titasomi numímintirifpimi dání dīnf sīxf umímogfá enagi nání o yayf néra neaimeáf enagi nání none eni dīnf niſá ayá wí neainiffrinti. 14 O ámi neaimeáaná seyfne tīnf e nání nurowáritfná mīxf seameakfniŋápi nání bi ayá mīninfarinti. None seyfne tīni nīywearfná amipí nīni searifwápi nepáni searifwápa omi seyfne nání mīxf nīseameakfniřfná urifwápi eni seyfne numímintirifpimi dání nepa xixenf imóniŋfinginti. 15 O seyfne nīyfnéni numímintiróná óf ero wáyf intro nero pírániŋf arfá owianeyiniri imónigfápi nání dīnf nīwiniffrfná ámi xwapf ayá wí dīnf sīxf nīseaya warinti. 16 Agwi nioní “Ayf pí pí neróná xixenf epíráo!.” nīseaiaiwiáriti dīnf sīnjá neánariŋf enagi nání dīnf yayf ninarinti.

8

*“Masedonia ηweáyí wín̄yo arírá wian̄iro nán̄i
nígwí níroaáriro ηweañoi.” uríñ̄t nán̄iríni.*

¹ Negí nírix̄meáyíne, Jisasoyá s̄iyikí imónigfá Masedonia p̄ropenisfyo aní apí apimí ηweagfáyí nañí Goríxo wá wian̄ínpimí dání egíápi níjíá imónipfíri nání áwaní bi osearaneyí. ² Xeaníñ̄ rímewá wipaxípi níwímeartíñípimí dání “Ení ríá eáníñoi?” nír̄iro iwamfó wíwapíyíagfá aí apí peá numix̄iro díñ̄t niñá ayá wí winíñ̄inigini. Wiwaníñ̄yí uyípeayfíñí imónigfáyí aiwí Jisasomí díñ̄t wíkwíroarígfá wín̄yo arírá owianeyiníri nígwí níroarína bi onímiápi miroá aga ayá wí roaárigíaríni. ³ Wigí wín̄yo arírá wian̄iro nání nígwí níroaro wipaxípi tñí xíxení níroaro aiwí wigí díñ̄t tñí apimí nímúroro ámi bi tñí roaaríngfá s̄ínjwí wínaronjwáone enagí nání raríñ̄ini. ⁴ Ayí aríkí ríxíñ̄t re nearígfawixini, “Áma Goríxoyá s̄iyikí imónigfá Judia p̄ropenisfyo ηweagfáyo wín̄yí arírá wiariégfápa nene ení arírá wianí nání xe nígwí fáyo oroápoyníri s̄ínjwí neanípoyí.” nearígfawixini. ⁵ E neróná none “E epíráoí.” níyaiwirane díñ̄t ikwfímojwápi tñí xíxení mé xámí Áminá Goríxo pí pí wimónariñípi oxídaneyiníro nípáwimáná o wimónariñípi níxídfíróná Porowane ení neafwiapígfawixini. ⁶ Ayíñáni Taitasomí seyíne tñí e nání nurowáriñá ení rírémixí níwirí re uríñwanigini, “Iwamfó Korin̄yo ηweáyí joxí tñí negí wín̄yo arírá wian̄íwá

nán̄i wá n̄iwianirane n̄igw̄f̄ fáyo oroaaneyiniro eḡápa ámi nero n̄igw̄f̄ xám̄i ‘Ap̄i roáwanigini.’ rárígfápi tñi xixen̄i yárfírixint̄.” urinjwanigini.

7 Pí pí seyíné neróná ámá wí yarigfápim̄ múroarigfáyfné nimóniro yarigfárint̄. Gorixom̄ dñj̄ n̄iwíkwírorónáran̄, ap̄i nán̄i ámáyo áwanj̄ nurirónáran̄, ap̄i nán̄i nijfá nimónirónáran̄, Gorixo wimónariñfp̄i yaniro nán̄i sím̄ n̄ixeadfpénirónáran̄, none nán̄i dñj̄ sfp̄ none seaimixiñwápim̄ dán̄i n̄iseairfnáran̄, ap̄i n̄ipin̄i neróná múroarigfáyfné nimóniro yarigfá enaḡi nán̄i seḡ wín̄yo arirá wianiro nán̄i n̄igw̄f̄ n̄iroaróná en̄i múroarigfáyf̄ yap̄i nimóniro yárfírixint̄.

“Seyíné en̄i roaárírixint̄.” urinjfnánirint̄.

8 “Poro sekaxf̄ n̄irirí neararint̄.” m̄iyaiwipani. Gí dñj̄ r̄ipin̄i enaḡi searariñint̄. Nion̄i wín̄yf̄ Judia p̄iropenisfyo n̄weáyo arirá wianiro nán̄i sím̄ n̄ixeadfpéniro yarigfápi nán̄i repiyf̄ seaíáná seyíné en̄i s̄iwá réniñf̄ oneaípoyiniri searariñint̄. Neḡf̄ Judia p̄iropenisfyo n̄weáyf̄ nán̄i nepa dñj̄ sfp̄ neainarint̄. S̄iwá éniñf̄ oneaípoyiniri searariñint̄. **9** Seyíné neḡf̄ Áminá Jisas† Kiraiso wá n̄ineawianirí neaiiñfp̄i nán̄i r̄ixa nijfá imóninjagfá nán̄i rarint̄. O an̄nam̄i n̄ijwearfná amipí m̄imúróniñjo nimónirí aiw̄i seyíné yeáyf̄ seayimixemeámfániri xw̄fá t̄yo nán̄i n̄ibirfná uyípeayóniñf̄ nimónirí seyíné an̄nam̄i dán̄i amipí m̄imúrónigfáyfné imónipfrfá nán̄i seaiiñfrint̄.

10 Seyíné Judia p̄iropenisfyo n̄weagfáyo arirá owianeyiniri yarigfápi nán̄i dñj̄ nioniyá,

ay† r̄ip̄ir̄in†. Xwiogw† aga xám† pweñomi sey†né iwam†ó n̄igw† roaár̄ig†ápi agw† néra nuro yoparípi niyárir̄ináy†, “Ay† ananir̄in†.” nimónar̄in†. Iwam†ó n̄igw† roaár̄ig†áy†, ay† sey†né aiw† xám† oyaneyin†ri wimónar̄ig†áy†, ay† axfýn† enag† nán† searariñ†. ¹¹ Ayinán† n̄igw† “Ap† oroaaney†.” ráriñ†ápi r̄ixa n̄ip̄in† roaár̄ipoy†. Iwam†ó oyaneyin†ríná dñ† r̄tá seawenj†pa yoparípi n̄iroaár̄ir̄iná sey†né roaár̄ipax† imónin†pi tñ† xixen† roaár̄ip†rúa nán† xe dñ† r̄tá seawéwin†g†n†. ¹² Ay† r̄ip† nán† searariñ†. Giy† giy† ámá wiyo arirá wian†ro nán† “N̄igw† ap† roaár̄wanig†n†.” niyaiwimáná amip† roaár̄ipax† imónin†pi tñ† xixen† roaáránay†, Gorixo “Ay† ananir̄in†.” wiaiwiariñ†rín†. Amip† ay† m̄iroaár̄ipax† imónin†pi “Roaár̄ir̄ix†n†.” wí yaiwiariñjomani†. ¹³ N̄igw† searápiñ†ráy† kikiñá ñweap†rúa nán† sey†né anin†j† seaikár̄im†n†ri ner† mirariñ†. Ay† en† sey†né tñ† xixen† apáni t̄ig†áy† oimónipoyin†ri rar†. ¹⁴ Jisasoyá siyik† imónig†áy† wí amip† wí m̄imurónig†áy† imónin†jáná wí d̄fw† ikeamónig†áy† mimón† nñ† apáni t̄ig†áy† imónip†rúa nán† agw† ríná amip† ayá wí sey†né t̄ig†ápi d̄fw† ikeamónig†áyo arirá wiariñjo†. Sey†né en† r̄fwená amip† wí nán† d̄fw† ikeamón†ro ay† en† amip† ayá wí t̄ig†áy† imón†ro ner†nay†, arirá seaip†r†áriñ†. ¹⁵ Bikw†yo dán† enj†ná Isirer†y† ámá dñ† meanje nemeróná eg†ápi nán† re n̄ir†n†ri eánin†pi nion† searariñápi tñ† xixen† imónin†ag† nán† searariñ†. “Ámá aiwá maná† r̄in†n†pi xwé

meá†áy† xwé nimearo aí wig† nipaix† imóniŋ†pi seáy† e tíg†áy† mimónig†awixiñi. Ámá oniñmiápi meá†áy† oniñmiápi nimearo aí aiwápi nán† díw† ikeamónig†áy† mimónig†awixiñi.” níriñiñi eániŋ†pi nion† searariñápi tñi xixen† imóniŋag† nán† rarariñiñi.

“Taitasomi tñi ámá waúmi tñi urowárénapariñiñi.” urij† nánriñi.

¹⁶ Nion† seyñé arirá seaim† nán† dñj† r†á n†weariñ†pa Gorixo Taitaso en† seyñé arirá seain† nán† dñj† r†á owen†ri wimixarriñag† nán† yay† owianey†. ¹⁷ Ay† riñ† nán† “Taitaso en† seyñé arirá seain† nán† dñj† r†á wearin†.” searariñiñi. “Joxi Koriniyo ñweáy† tñj† e nán† ám† n†neauipaxoxiran†?” uráná “Ananriñi.” r†í enag† nánin† m†searariñiñi. Xewanijo en† “Oum†n†.” n†yaiwiri s†m† n†xead†pén†ri nán† xeg† dñj† tñi seyñé tñj† e nán† bariñag† nán† searariñiñi. ¹⁸ None om† tñi neg† n†rix†meáy† wom† tñi en† urowárariñiñi. O xwiy†á yay† neainariñ†pi wá† nur†mer†ná ej†pi nán† Jisasoyá s†yik† imónig†á am† gimi† ñweag†áy† nij†á niniro fá earoárñig†orin†. ¹⁹ O apin† imóniñjomani. Ríñ† en† imóniñorin†. Jisasoya s†yik† imónig†á Masedonia p†ropeniñ† t†yo ñweag†áy† o none Judia p†ropeniñ†yo ñweáyo arirá wian†wá nán† n†gw† Jisasoyá s†yik† imónig†á ap† apimi uráp†mear†ná Porowa tñi nawini n†kumixiñ†ri eméwiñig†in†ri ur†peáñorin†. Ámá wi none n†gw† aw† eaameariñagwi n†neaniróná Ámináom† seáy† e um†eyoaro none nán† “Wig† wíñiyo

arîrá wipíri nání dînjí ríá wearigfáwarfani?“ neaiaiwiro epírta nání rípi yariñwini. ²⁰ Díwfí ikeamónigfá nání nígwí yaní ewanií nimóniro xwéni xwéni níroaro neaiapowáráná yariñwápi nání ámá wí “Porowa nípíkwini miyariñoi.” neamearípírixiníri pírániñf niñwíperane ámá o tñi nawini urápímeariñwini. ²¹ None pí oyaneyiníri neranéná Ámináo “Ayí e neróná wé róniñf imóniñfpí yariñoi.” yaiwiariñfpí nání dînjí nímorane aiwi apí nánini dînjí nímorane yariñwáonemani. Ámá “E neróná wé róniñf imóniñfpí yariñoi.” yaiwiariñfápi nání eni dînjí nímorane yariñwáone enagí nání searariñwini.

²² Awaú tñi negí nírixímeá ámi womí tñi eni urowárénaparíñwini. “O none pí pí uraríñwápi xixení xfdiniríeníñoi?” níyaiwirane “Apí ei. Apí ei.” uríñwápimi dání iwamfó wíwapiyayiáná o arfkí xixení xfdariñagi wiñiñwáorini. O seyfné “Nígwí apí roaáríwanigini.” rárigfápi tñi “Xixení níroaáripíráoi.” níyaiwiri dînjí sínjá weánariñagi nání “Nioní eni sañí urínarómint.” níyaiwiri awaú tñi barini. ²³ Taitaso nání seyfné rixa níjíá imóniñoi. O xwíyíá yayí neainariñípi wáí urímeaaníwi nání gí gwí móniñgwí worini. Seyfné seáyí seaiianírai nání nawini nimóniri yariñgwí worini. O tñi nawini barigfíwaú awaú Jisasoyá sítikí imónigfá píropenístí týo ñweagfáyí urowáríwaúrini. Egí nerigfípimi dání Kiraisomi seáyí e umíeyoaarigfíwaúrini. ²⁴ Ayinání ámá waú wo awa níbíro sítewí seaniñjáná “Nene ámáyo dînjí sítí wiiariñwaénerini.” rarigfápi “Neparini.”

oyaiwípoyiníri apí e iwamító éfríxini. Seyíné e éánayí Jisasoyá siyikí imónigfá apí apí seyíné nání re seaiaiwipírfáriñi, “Ayí ámáyo díñf sipi níwirí wiliarigfáyírfáni?” yaiwipírfáriñi. None seyíné nání mixí nímeakfníri uríñwápi nání ení “Apání nearigfawixini.” yaiwipírfáriñi.

9

*Nígwí arírá wianiro nání awí eaamearigfápi
nání uríñf nánirini.*

¹ Nígwí Judia píropenisí ñweáyo arírá wianí nání awí eaamearíñwápi nání payí rípi seyíné nání níriri nearína “Mfkí menjagi nání surfmá níriri rífa eaariñini?” nimónarini.
² Seyíné apí yaníro nání díñf rífa seawearíñfí nání níjtá nimóniri nání e nimónarini. Ínína Jisasoyá siyikí imónigfá Masedonia píropenisí týo ñweagfáyí arífa egíe dání weyí níseamearíñna re rayariñwáriñi, “Xwiogwí xámí pweagomi Jisasoyá siyikí imónigfá Gírikí píropenisítyo ñweagfáyí apí éwaniginiñi ríxa érowíápñigfáriñi.” E rayariñwápimí dání Masedonia ñweáyí wigí ámá nápi nene ení axípi éwaniginiñi ayá rowíá wiariñi.
³ “Payí rína surfmá níriri rífa eaariñini?” nimónfagi aiwí seyíné nání mixí nímeakfníri rayariñwápi surfmá imóniniginiñi negí nírrixímeá waú wo awamí urowárénapariñini. Ayí ámá re ñweagfáyí “Korin†yo ñweáyí nígwí fáyí roapíri nání ríxa nipímoárimáná ñweanjoí.” uríapí seyíné nepa xixení e oépoyiníri ámá rowamí urowárénapariñini.

4 Ríwéná Masedonia dáñf tífí wí nioní tñi níbiranéná seyfné rixa nipimoárimáná mñjweanjagfa sñjwí niseanirfnayí, none “Ayí rixa nipimoárimáná ñweañoi.” nýyaiwirane dñjí sñjá neaeánaríñfpimi dání ayá neaininigíníri nání seararinjini. Seyfné ení ayá mísseainipa enítárani? **5** Ayinání nioní re nimónigoi, “Negí nírixímeá awa xámí nñimearo nioní sñi mímérómámi ejáná nígwí seyfné negí símímanjí e dání ‘Niroari wianfrári.’ nearárigtápí ‘Rixa ipimoárípoyí.’ searípíri nání ourowárimíni.” nimónigoi. Nioní níremorfná nígwí apí nání símíriri seáiápimi dání marfáti, segí dñjíyo dání xixení apání ipimoáríñjagi wíñfimigíníri awamí urowárénaparíñini.

“Yañí ewanií nimóniro roaáríríxini.” uríñj nánírini.

6 “Poro pí yaiwianí nání ría neararini?” nýyaiwirfnayí, ewayí xwíyfá rípí nání dñjí mópoyí. Ámá aiwá xwé íwfá uríó aiwá xwé miníári. Onímiá uríó onímiá miníári. Ewayí xwíyfá apí ámá wigí wíñíyo arírá wianiro nání nígwí níroaro wiarigtápí nání ritamíñfyí niníri riníni. Xwé níwirfná Goríxo wiípí xwé imónini. Onímiá níwirfná Goríxo wiípí onímiá imónini. **7** Ayinání nýfnéni xixegfíni ámá arírá wianiro nání nígwí níroarfná wilí dñjí nýyaiwimánáraní, ámá wo simeaxfdí seaíánáraní, níroari mñi mìwí xámí “Nígwí níwirfná apí wíwanigíní.” yaiwiárigtápí nání dñjí nímoró níroaro mñi wífríxini. Ámá wigí wíñíyo arírá wianiro nání nígwí fáyo níroarfná

yayí tñni roaarigfáyo Gorixo dñjí sfxí uyarñjí enagí nání rarñjnñi. ⁸ Ai o seyfné aikí yínipfrá nániraní, aiwá nípfrá nániraní, apání tfgfáyfné imóniro ámá dñwf ikeamónigfáyo arirá wipfrí nání imónigfápi tñni xixení mimóní mûroro epfrá nání ananí seayí e seaimixipaxoriní.

⁹ Nioní seararñjápi tñni Bïkwíyo dání ámá wé rónigfáyí yarigfápi nání re nírinrí eánijípi tñni xixení imóniní, “O yaní ewanií nimónri dñwf ikeamónigfáyo wiariñfriní. Ayinání o wá níwianrí wiijñipi nání Gorixo ná ríwíyo aiwí wí dñjí peá monfámani.” E rñnjñipi nioní seararñjápi tñni xixení imónijagi nání rarñjnñi.

¹⁰ Gorixo —O aiwá omijí yarigfáyo iwí iwíá uripfrí nání mñni wirí aiwá nípfrí nání mñni wirí yariñoriní. O amipí seyfné Kiraisomí dñjí wíkwíroarigfá wíníyo arirá wipfrí nání ení mñni seaiapirí sayá nimixa urí eníráriní. E yarfná ámá aiwá omijí xwé níróá núfasáná aiwá xwé miarigfápa seyfné ení yaní ewanií nimóniro wiariñápimi dání axípñijí e epírfáriní.

¹¹ Seyfné gíni gína dñjí re yaiwiarfná, “Ananí yaní ewanií nimónirane negfyo owianeyí.” yaiwiarfná Gorixo seyfné xwéní mñni wipaxí imónipfrá nání amipí wí mímúrónigfáyfnénijí seaimixinfriní. E seaimixinfrá enagí nání segí sérixímeáyo arirá wianiro nání nígwí xwéní roaarigfápi Porowane nisearápirane nímeámí nurane wianrí yariñagwi sñjwí níneaniróná rixa Gorixomí yayí wipfrfáriní.

¹² Ayí rípi seararñjnñi. Arirá wianiro nání seyfné yarigfápi ámá Gorixoyá amipí wí nání

díwí ikeamónigfáyo xixení arirá wiáraniro nero aiwí apíni miyarinjoi. Seyfné yarigfápimí dání amá obaxí Gorixomí yayí seayí e niwiéra warinjoi. ¹³ Ayí rípi rarinqiní. Amayí seyfné nígwípi wianiro yariñagfa sínwí niseaniróná rípi seaiaiwipfríráriní, “Nene sínwí aniqwaé dání amá ayí xwiytá woákkí inarigfápi —Apí yayí neainarinjí Kirauso riñjpíriní. Apí aríá yímigí nero xixení ríá xídarinjoi?” niseaiaiwiro nání Gorixomí seayí e umfeyoapfríráriní. Rípi ení seaiaiwipfríráriní, “Nene tñí wíniyo tñí arirá neaiaraniro nání mñí neaiapaxí imóninjípi nímuroro xwéní ríá neaiaparinjoi?” niseaiaiwiro nání ení Gorixomí seayí e umfeyoapfríráriní. ¹⁴ E nero seyfné nání ríxinjí niseauriyiróná seyfné Gorixo amáyo wá niwianirfná amá wianarigfápimí wiárí nímurori wianarinjípi tñí yarigfáytné imónigfá eñagi nání seyfné nání iknínjí sipi winfáriní. ¹⁵ Gorixo xegí xewaxomí niwírénapíríná neaiinjípi —Apí amípi bi tñí ritamínjyí mepaxí imóninjípiriní. Apí nání yayí owianeyí.

10

Xíó nání rarigfápi xwíó oeámíniri urinjí nánirini.

¹ Agwí Poroni —Nioní amá wí re rarigfoniriní, “Neneyá sínwí tñí e dání ayá igigí nerí aiwí nene sínwí maniqwaé dání ayá nepeárimánáninjí payí nearí rarinqoriní.” rarigfoniriní. Nioní Kirauso xwítá týo nemerfná nípenirí awayiní yago eñagi nání ² ríxinjí rípi osearimíní, “Nioní

segí tñjí e nñrémorñá ayá igigí mé nerí ámá ‘Porowa Kiraisomi mìxídarigfáyí yarigfápa yarigfáwaríni.’ neaiaiwiariigfawamí sñmí tñni mìxí ríá tñjí urimfápi seyfne ení searimfa nání mìnimi xípaní.” ³ None xwíá tñyo nñjwearanéná ámá Gorixomi mìxídarigfáyí tñni nñjwearane aiwí ayí dñjí moarigfápimí dání dñjí nñmorane mìxí inariñwáonemani. ⁴ Amípí none mìxí nání xirijwápi ámá ayí xirarigfápi mìxirijwini. None xirijwápi sñmí tñni inariñwápiyá onáí imónijípi xwiríá ikixeaníwá nání Gorixoyá ejí eániñí imónijí tñjípi xirijwini. ⁵ Apí fá nìxirirane re yarifwini. Pí pí ámá wigí dñjíyo dání xeñwí neñwipémáná érowiápñarigfápi pírí wiaíkirane xwiyíá “Seayí e imóniní.” rarigfá ámá Gorixo nání nijíá mimónipa oépoyiniri mudímoarifjípi pírí wiaíkirane nerane ámá nñni pí pí “Oyaneyí.” niyaiwiróná Kiraisomi aríá yímigí wipíri nání wigí dñjípi fánijí xiraráriñwini. ⁶ Seyfne nioní searíapí rixa aríá yímigí niarifagfá niseanirfná nioní ámá wigí nìwiaíkiarigfápi tñni pírí umamómfa nání rixa ipimónijiní. ⁷ Seyfne waráriminí siñwí nìwiniro yarifnoi. Segí wo “Kiraisoyá ayá tñjí imónijáoní ayí, nioniriní.” niyaiwiniri dñjí sñjá neánirfnayí, xfo Kiraisoyáo imónijípa none ení Kiraisoyáone imónijagwí nání ámi xewaniño dñjí xeñwí neaiaiwiariñjípi nání dñjí niyaikirori none imónijwápi tñni xixení neaiaiwíwñiginí. ⁸ Ámínáo none néní tigfáyíñijí oimónipoyiniri nìnearípearfná seyfne xwiríá mìseaikixé Jisasomi pírániñí xidipíri nání ejí sìxí seiámixaní nearípeaní

enag† nán† ni†waninjoni† mix† ayá wí nimeak†nínir† aí ayá b† ninin†meninjoi. ⁹ “Pay† Poro eaarinjpi nene fá níroranéná enj† sínri†njwí neainin† nán† r†a eaarini?” oyaiwípoyinir† meaarinjini†. ¹⁰ Wa nion† nán† re rarig†árin†, “O pay† nearíná xwiy†á r†á t†njpi† níri† eaarinjо aiw† ámá sínw† anig†e dán† ‘Enj† eáníjo iworan†?’ wí wiawipax† mimóninjorin†. Xwiy†á níri†ná píráni† ir† mirépearinjorin†.” ¹¹ Nion† nán† e rarig†áwa nij†á re imón†fríxi†. None sey†né sínw† mneanig†e dán† pay† nearíná imóninjwápa ámi seg† sínw† anig†e dán† neranéná ax†pi† nimónirane yan†wárin†. ¹² None ayá nepeárimáná ámá seay† e nimóniro wey† menarig†áwa nán† ríraminjy† ninirane “Awáninj† imóninjwini†.” wí rípaxonemani†. “Nawín† níkumi†xinirane imóninjwini†.” en† wí rípaxonemani†. E ner† aí ámá ay† wig† wo nán† “Apán† ríyarini†? Sípí ríyarini†?” niyaiwiróná wiwaninjy† yarig†ápi† tñi† sínw† níwína xídiro “O apán† yari†ni.” rarig†árin†. Wig†pi† ríraminjy† niga warig†árin†. E neróná sa maj†maj†á nikáriniro yari†n†. ¹³ Wa e yari†n† aiw† none mix† nimeak†níniranéná saninj† none neatinjpi† nán† dñj† mamó nerane wiárt nímorane mix† meak†ninan†méwini†. Gorixo wá† ur†méfríxi†n† nínear†peariná none nán† saninj† neatinjpi†—Ap† sey†né en† ín†mi† ñweag†ápírini†. Ap† nán† dñj† nímorane mix† meak†ninan†wini†. ¹⁴ Sey†né saninj† Gorixo neatinjpi† ín†mi† ñweag†áy†ne enag† nán† none sey†né tñj† e nán† níbiri† xwiy†á Kiraiso nán† yay† neainarinjpi† nán†

wáf nisearirfná sanijf Gorixo neatinjfpí wí wiárí nímúrorane ejwámani. ¹⁵ Ayináni none mixí nimeakfniniranéná sanijf Gorixo neatinjfpí wí wiárí nímúrorane ámá wa omi nixfdfróná éfápí nání none xeñwone weyf menariñwámani. Wí e mé dñjf re niyaiwirane ikwímoñwini, “Seyné Jisasomi dñjf niwíkwíroro ejf neága nuróná none épeáriñwápimí dání sanijf Gorixo neatinjfpí tñi xixení xwé nimóga upírfráni.” niyaiwirane ikwímoñwini. ¹⁶ Seyné e nimóga nurónayf, none ananí seyné tñjf e oriwámí dání ñweagfáyf tñjf e nání aí nurane xwiyfá yayf neainarifjpí wáf urirane yaníwári. E nerane ámá wa Gorixo urowárije dání wáf rímefápí xeñwone weyf mímearinipa yaníwári. ¹⁷ E nerí aí Bíkwíyo re níriníri eánini, “Go go mixí nimeakfnirfná Ámináo ejfpí nání mixí meakfníwínigini.” níriníri eánini. ¹⁸ Ayf rípí nání xwiyfá apí miñf nirori searariñini. Ámá wiwanifýf weyf mearinariygáfayf nání Ámináo “Mímíwiáró yariygáfáyfráni?” yaiwiarifjmani. Xewanijo siñwf níwíanaxdfrí pírániñf yariñagfá níwínimáná weyf umearariñfyf nánini “Mímíwiáró yariygáfáyfráni?” yaiwiarifjri.

11

Mimónf wáf wurimeiarifgáfawa nání urifj nánirini.

¹ Agwí xe Poro majfá nikáriníri xegf ejfpí nání mixí bi omeakfniníri siñwf nanípoyf. E searariñagi aí rixa siñwf e nanariñof. ² Ayf rípí nání “Xe mixí bi omeakfniníri siñwf nanípoyf.”

searariñini. Gorixo seyfné nañf imónipfría nání dñjf ríá wearijípa nioní ení níwearini. Seyfné ámá yapí seaíwapiyaniro yarigfá wíyo arfá níwiro mixfdí síní apiyáiwayfnéninjí imóniñjáná Kiraisomi seañwirárimía nání oxí ná womí omñiñjí meánffríxinírí seareroáriñá ejagí nání seyfné nání dñjf ríá níwearini. ³ E nerí aí ejiná sidiro Ipími yapí níwíwapiyirfná xegí ináyfnijí imóniñjípimi dání wíwapiyinípa ámá wa seyfné ení yapí níseaíwapiyiro xeñwími dání níméra seawarfná seyfné síní íkwiráfnánijí nimóniro Kiraisomini pírániñjí mixfdípa epfríxinírí wáyf ninarini. ⁴ Seyfné rípi rípi yaríñagfá nání searariñini. Ámá wa Jisaso nání ríniñfípi xixení mísearí xegí bí seararfná seyfné ananí arfá wiarigfárini. Kwíyí none searáná seaaínijípi marfái, xegí bí nání searáná xe oneaaínírí arfá wiarigfárini. Xwíyfá yayí seainariñjí none wáf seariñwápi marfái, xegí bí imóniñfípi searáná ananí arfá wiarigfárini.

⁵ Ai nioní wí re yaiwiaríñáonímaní, “Kiraisoyá wáf wurímeiaríñwá seayí e imóniñwáonerini.” rínarigfáwa nioní imimí nimixiñotí” yaiwiaríñáonímaní. ⁶ Nioní ámá sínwí anigfíe dání xwíyfá nírírfná irí mírépearíñáoníríaní? Irí répearíñáoníríaní? Nioní majfárini. E nerí aiwí njíá xwíyfá yayí neainariñfípi nání imóniñápí bí onímiápí mimóniñini. Ai none seyfné tñí níñwearane pí pí neranéná “Porowa njíá seayí e imóniñfáwarfani?” oyaiwípoyíñírínijí sítá seainiñwárini. ⁷ Nioní seyfné kwíyí emaxiñipfría nání Gorixoyá

xwiyfá yayf neainariñfpí wáf nisearirfná nígwí bí míssearápíñápí dání sýikwípíñfníñf imóniñjáríñi. Nioní e ejápi nání “Poro sípí neaikáriñjínigíñi.” ⁸ Ríseaimónaríñi? Nioní xámí seyfne searéwapíyimí nání Jisasoyá sýikf imónigfá wínyf nígwí nítmónapáná nioní fwíñfíñf urápiñjanigíñt. ⁹ Ayí rípi searariñjíñi. Nioní seyfne tñí nweanjáná negí nírixímeá Masedonia píropenisfyo dánfyf wí níbíro amípí nioní díwfí ikeamóniñápí xixení niapigfá ejagi nání segfyf womí aí anifí wí mítwikáriñjanigíñi. Pí pí nerfná Koriní nweáyfné anifí oseaikárimíñírt mejanigíñi. Ríwéná ámí niseaimearfná ení axípíñi emfáriñi. ¹⁰ Xwiyfá Kiraiso nání nepaxifí imóniñfpí fá xíriñjáoni aga nepa re searariñjíñi, “Nioní ‘Koriní nweáyo nuréwapíyirfná nígwí bí murápariñjáríñi.’ níriri mítxf meakfníñfápí segí Gírikí píropenisfyo nímiñi yaní niwéa warfná ámá wo áwíñi e dání nírakiníámaní.” searariñjíñi. ¹¹ “Poro pí nání rfa e nearariñi?” ríseaimónaríñi? “Díñf sítxf mítneayariñjo ejagi nání nearariñi.” ríseaimónaríñi? Oweotí, nioní díñf sítxf seayarariñagi nání Goríxo níjtáriñi. ¹² Díñf sítxf seayarariñjáoni aiwí “Kiraisoyá wáf wurímeiarifwá seáyf e imóniñwáoneríñi.” rínarigfáwa “Porowa wáf nírimerfná yarifgápa axípí yarifwáoneríñi.” níriro weyf mearinariñgíápí mítwiáróimigíñírt nígwí míssearápí yarifgápa axípíñi néra umfáriñi. ¹³ Ayí rípi nání e néra umfáriñi. Ámá nioní searariñjáwa sa

mimónf wáf wurimeiarigfáwarini. Ámáyo yapf wíwapfyaniro nánf yarigfáwarini. “Kiraísoyá wáf wurimeiarigfá warfan?” oneaiaiwípoyiniri wigf imónigfápi ritf niniro xegf bñ imixnarigfári. ¹⁴ Awa nánf seararijápi nánf dñjf nípikníro ududf mísseainipani. Seteno aí xegf imónijfpt ananf ritf niniri aŋfnajf wfá ókímixarifýf wónijf imónarifíri. ¹⁵ Ayinánf oyá xináiwáni. nimóniro omijf wiiarigfáwa wigf imónigfápi ritf niniro ámáyá sñwf tñjf e dánf ámá wé rónigfá oimónipoyiniri yarigfáyf imónigfápánif imónáná sif mípiknípani. Yoparí imónfe wigf egfápi tñni xixenf Gorixo pírf umamonfá ejagf nánf rarifnif.

Wáf nirimerfá wímeajfpi nánf urifnánfri.

¹⁶ Xámí ríápi ámí dirirí nerí bñ osearimini. Nionf mif meakfñimípi nánf “Poro majfá nikáriniri rarijorini.” mifniaiwipani. E niseariri aí sif “Poro majfá nikáriniri rarijorini.” nifniaiwirónayf, nionf segf arfá egfá dánf mif meakfñimi nánf seyfne majfá ikárinarijf wo weyf meariná xe oeniri sñwf wínarigfápa nionf eni sñwf nanfpoif. ¹⁷ Nionf mif nimeakfñiniri searimípi Ámínáo e ouriniri wimónarifípi tñni xixenf searimímeini. Aga majfá nikáriniri “E yarifáonirífan?” nifaiwiri dñjf sñjá neánarinjf wonfñijf nimóniri searimífini. ¹⁸ Ámá obaxf wigf ejf eánigfápimi dánf egfápi nánf mif meakfñinarigfá ejagf nánf nionf eni axfpi bñ mif meakfñinimífini. ¹⁹ Dñjf émf saímí mogfáyfne ámá wa majfá

nikárin̄iro rariñaḡa arfá n̄iwiróná anan̄i yayí t̄ní arfá wiariñayíne enaḡi nán̄i nion̄i en̄i seḡi arfá eḡe dán̄i m̄ixí b̄i meakfn̄in̄im̄in̄i. **20** Ai ámá wa seyíne áxeñwarí seaian̄iro nán̄i ñwí ikaxí xeḡi b̄i searékwíkwiyíánárani, seḡi amipí seam̄wiárekixéánárani, yapí n̄iseaíwaptiyiríñípimi dán̄i seḡi amipí fwí searápánárani, wiwaníñowa seáyi e n̄im̄eyoán̄iro paimim̄i seaíánárani, wé t̄ní s̄m̄iman̄íyo seaupikákwíánárani, xe oneaípoyin̄iri siñwí wiñariḡayíne enaḡi nán̄i rariñini. **21** Xám̄i nion̄i seyíne t̄ní n̄iñwearína awa seaikárariḡípa axípi seaikárim̄i nán̄i ej̄ meán̄in̄áoni enaḡi nán̄i aga ayá ninarini.

E nerí aí nion̄i rixa maj̄majfá nikárin̄iri wa ayá nepeárimáná pí pí m̄ixí meakfn̄in̄ariḡíapí nán̄i nion̄i en̄i m̄ixí meakfn̄in̄im̄in̄i. **22** Awa “Xibíruone imóniñwíni.” rariñaḡa aí nion̄i en̄i won̄i meníran̄i? Awa “Isírerone imóniñwíni.” rariñaḡa aí nion̄i en̄i won̄i meníran̄i? Awa “Ebíríamoyáonerin̄i.” rariñaḡa aí nion̄i en̄i oyá won̄i meníran̄i? **23** Ai “Nion̄i rixa xóxwí nerí rariñini.” nimónarini. Awa “Kiraisomi x̄ináíwanéníñí nimónirane wiiaríñwáonerin̄i.” rariñaḡa aí nion̄i Kiraisomi n̄ixidíri n̄iwiirína awam̄i wiárí seáyi e n̄imúrorí yariñáon̄irini. Nírfkwín̄imáná omiñí aníñí miní nerí muroaríñáon̄irini. Gwí ám̄i ám̄i n̄iñwíráriḡon̄i riwon̄irini. Iwaníñí ám̄i ám̄i ayá wí n̄imépeḡon̄i riwon̄irini. Nípepaxí xwapí nikáríḡon̄i riwon̄irini. **24** Gí Judayí wé wú fá n̄iníxeayiro iwaroḡi n̄inímpéa nuróná 39 imónayin̄i nán̄i

neaayigfóniriní. ²⁵ Romiyí biaú bi fá nínixeayiro wegwiá tñi iwanjí neaayigfóniriní. Biñi sñjá tñi neari nítigfóniriní. Biaú bi sípixíyo nurfná sípixí sípi éaná rawírawáyo piéroayinjáoniriní. Sfá wiyimí rawírawáyo ikwiárinímenjáoniriní. ²⁶ Wáf urímeminíri nání anjí nkírorfná iniigfí waxí ámi ámi nímároayipaxí ejoniriní. Ámi ámi nírapékixeayipaxí nigfóniriní. Gí gwí axfrí imónijwáyí sípi nikárayipaxí egfóniriní. Émáyí ení sípi nikárayipaxí egfóniriní. Anjí xwéyo nemerfnáraní, ámá dñjí meaje nemerfnáraní, rawírawáyo nurfnáraní, mimóní nírixímeá imónigfáyí tñjí e nemerfnáraní, anfnayipaxí néra emenjáoniriní. ²⁷ Omijí ríá tñjí anijí miní nerijípimi dání okijí níwejoniriní. Stá obaxíyo si ragáoniriní. Agwíni yayagáoniriní. Iniigfí nání gwíntí yeáyí niayagoniriní. Aiwa nániraní, iyfá nániraní, anjí nániraní, ámi ámi díwfí ikeamónayagáoniriní. ²⁸ Apí tñi ámi bi sini misearipa nerí aiwi súa ayí ayo Jisasoyá siyikí imónigfáyí nání “Omí nuxídíróná aríge ríá yariñoí?” niyaiwirijípimi dání dñjí sanjí nunarintí. ²⁹ Wo Jisasomí pírániñí oxfdimíniñí nerí samiñí wéaná nioní ení dñjí sípi niariñagí nání ení samiñí níweariñfriní. Womí ámá wí xeñwíminí níméra wariñagfa nání fwí éaná nioní dñjí ríá nixeariñfriní.

³⁰ Mixí meakñinínaríñápi wí pñni miwiáripxí nimónítagí nání amípí nioní ení meánipa nerí ení —Apí nání ámá dñjí nímorfná “Poro ení samiñí weariñoríani?” yaiwiariñgíapiriní. Apí nání ení iwamfó níriri mixí meakñiníñimíñí.

31 Gorixo —O negí Áminá Jisasom† xano imóniri Nwíáo imóniri ejorini. Anijé ínína seáyi e numéra upaxorini. O nion† yapí miseararíjá ejag† nán† njifá imónini. ³² Nion† ej† meán† ner† ejá rípi nán† mítix† omeakfninimini. Ejíná nion† an† Damasikasiy† riñinjfpimi njweajáná mítix† ináy† Aretasoyá kiapixo fá nixiraniro nán† xeg† simij† wínarigfáyo ákijá fwí niyon† awí nurára ujinigini. ³³ E éag† negí nírixímeáy† wí nion† sox† fáyo níñimiáriri gwí njárimáná ákijá pípíwí wíyimi dán† awayini nínamowára níñipiéroro nán† oyá amáy† wí fá mítixegfawixini.

12

Poro aňnam† dán† orijá tewñinj† nánirini.

¹ Mítix† nímeakfniniríjfpimi dán† nañ† bi neaiipax† menag† aiwi wí píni wiáripx† mimóninjini. Ayinán† Ámináo wíá nökímítixijpí tñi oyá dñijyo dán† orijá wíñinjápi tñi apiaú nán† en† xwiytxá níriri mítix† meakfninimini. ² Nion† amá Kiraiso tñi ikárinj† wo ej†pi nán† orimini. Gorixo aňnam† nán† uménapijorini. Om† uménapije dán† xwiogwí wé wúkaú síkwí waú waú rixa pwejfrini. O dñijpini ríta peyinjningini? Náo en† ríta peyinjningini? Nion† majfárin†. Sa Gorixo njifárin†. ³ Amá o aňna —E amá sýikwí mínt nimóniro sít mun† njweagferini. E nán† nípeyirfná —Dñijpini ríta peyinjningini? Náo en† ríta peyinjningini? Nion† majfárin†. Sa Gorixo njifárin†. ⁴ E nán† nípeyirfná xwiyfá seáyi e imónij† ejag† nán†

dīñf n̄imori áwanf m̄iripaxfp̄ arfá wirf xwiyfá Gorixo xe ámáyo áwanf ourfw̄niḡiniri siñwf m̄iw̄nariñfp̄ arfá wirf ejfr̄in̄i. ⁵ Ámá e yariñomi nion̄ weyf umearipaxf aiw̄i niñwanin̄on̄ weyf b̄i m̄imeariniñpa nemáná aí ejf samiñf n̄iwenjfp̄ nán̄ wí n̄iwiámom̄iméin̄i. ⁶ Nion̄ nepa “Weyf omearin̄im̄in̄i.” n̄inimónirfnayf, nepaxiñf imóniñfp̄in̄i r̄im̄ ejaḡi nán̄ “Maj̄majfá ikáriñariñorfan̄i?” wí niaiwipaxf menin̄i. E ner̄i aí ámá nion̄ nán̄ dīñf n̄imoróná nion̄ nemerfná uréwapiyariñaḡi arfá niro siñwf naniro egfáp̄i nán̄ wiár̄ ogám̄ nero orin̄á w̄in̄injápim̄ dán̄in̄i “O seayf e e imóniñorfan̄i?” niaiwipfr̄ixin̄i “Ámi weyf b̄i omearin̄im̄in̄i.” m̄inimónariniñi.

Obo Porom̄i xe ejf samiñf owimixin̄i Gorixo siñwf w̄in̄iñf nán̄in̄i.

⁷ Gorixo nion̄ awiaxf imóniñfp̄ nán̄ orin̄á ámá m̄itewfnariñḡfápi n̄itewfnirñfpim̄ dán̄i wári mimóniñpa éwñiniḡin̄i ejf w̄iyi om̄ ayiñwf ówñiniḡin̄i siñwf nanin̄iniḡin̄i. Ejf ayi nepa ejf nán̄ m̄irariñin̄i. Nion̄ wári mimóniñpa oenir̄i oboyá xwiyfá yanf̄ urimeiariḡfáyf wo iwanñinjñf n̄ineari samiñf nimixin̄i nán̄ siñwf w̄in̄iniḡin̄i. ⁸ Ap̄i nán̄ Ám̄ináom̄i r̄ixiñf nurirfná p̄in̄i on̄wiár̄in̄i biaú b̄i urayíaḡi aí ⁹ o nion̄ r̄ixiñf urfáyf tñiñ xixen̄i m̄inií re n̄irñiniḡin̄i, “Ámá siñwf n̄iseanirfná re yaiwipaxf ejaḡi nán̄i, ‘Samiñf weḡfáyf Gorixo ejf n̄iñwimixirñfpim̄ dán̄i ejf siñf weámixtaḡi r̄fa yariñoi?’” yaiwipaxf ejaḡi nán̄i nion̄ wá n̄irñwianiri siiarinjápim̄ jox̄i fá n̄ixirñfáyf,

ayí apánirin̄i.” n̄irin̄inigin̄i. E n̄irin̄í enaḡi nán̄i nion̄i ení eániñ̄í Kiraisoyápi anin̄í ení s̄ixí onímixin̄íri ení samiñ̄í n̄iwearin̄ípi nán̄i ududí m̄in̄in̄í yayí t̄ní m̄ixí meak̄in̄in̄im̄in̄i. ¹⁰ Ayin̄an̄i nion̄i ení samiñ̄í n̄iwerin̄á Kiraiso ení s̄ixí n̄imixin̄ípim̄ dán̄i ení s̄ixí eánariñ̄á enaḡi nán̄i nion̄i wáf urimearín̄á amípí ámá ení samiñ̄í wepaxí im̄ixarin̄ípi nímeáánárani, ámá paimim̄ nikáránárani, díñ̄í ríá n̄iwe Paxí imóniñ̄ípi nímeáánárani, rímewá niánárani, xeaniñ̄í nikáránárani, apí n̄ipin̄i nán̄i “Ayí ananirin̄i.” yaiwiariñ̄áriñ̄i.

Wiḡ yariḡtápi nán̄i ayá s̄íwí uroariñ̄í nán̄i urin̄í nán̄irin̄i.

¹¹ “Nion̄i m̄ixí n̄imeak̄in̄in̄irin̄á n̄ira weapíápi maj̄imajfá nikárin̄íri ríáriñ̄i.” nimónarini. E nerí aí sewanin̄íyíne m̄ixí apí omeak̄in̄in̄íri nimixaḡá nán̄i apí e éáriñ̄i. Nion̄i nán̄i wa rariḡápa s̄iyikwípíñ̄in̄íñ̄í nimóniri aí “Kiraisoyá wáf wurimeiarin̄wá seáyí e imóniñ̄wáonerin̄i.” r̄inariḡáwa wí m̄in̄imúrogfoni enaḡi nán̄i seȳíne weyí n̄in̄imearíro s̄íñwíriyí, xixen̄í epaxí imóniñ̄ípi t̄ní yaníro egíáriñ̄i. ¹² Ayí rípí nán̄i seararíñ̄in̄i. Nion̄i seȳíne t̄ní n̄iñwearin̄á Kiraisoyá wáf wurimeiariḡá nepaxin̄í imóniḡáwa emítm̄í ero ayá r̄íwamónipaxí imóniñ̄ípi ero yariḡtápi arfkí anin̄í min̄í seaíwapíyayin̄áriñ̄i. ¹³ Jisasoyá s̄iyikí imóniḡá wíñíyo n̄iñwearin̄á wéyo umearíñápa seȳíne ení axípí n̄iseamemáná aí wiamonjápi, ayí rípíñ̄in̄íriñ̄i. Nion̄i aiwá n̄imi nán̄i n̄igwí b̄í

nisearápíri anijf miseaikárijanigini. Sipí e seainjápi nání ananí yokwarimí niipfriréo?

14 Arfá nípoyi. Rixa biaú biňáoni ámi bi bimíniri nání imónijini. Ámi bi bimíniri nání nimóniri aí anijf seaikárimfámani. Segí amípi bi misearápí sa seyfne tñi nawini dñjf sifx níniri ojwedaaneyiniri bimfa nání rarijini. Seyfne njáriini. Niaiwýt xanýyaúmi amípi arirá wítmigini awí eámeámí yáripaxímani. Xanýyaú niaiwýo arirá owiaiyini amípi bi awí eámeámí yáripaxírini. Segí sénomi, ayí nioní énijf imónijáoni enagi nání rarijini.

15 Seyfne arirá seaimi nání gí amípi nñni emi nímorfná ayí yayf tñi emi mómfári. Arirá seaimi nání níyorfrinirfná ayí yayf tñi yorfrinimfári. Nioní e nerí dñjf sifx ayá wí seayaríngi nání seyfne sa bi onímiápi dñjf sifx níyipfriréo?

16 Nioní seyfne tñi níjwearfná anijf wí miseaikárija aiwi áma wí re searípfráoi, “O sñwf samamí nerí fwí nerijfpimi dání yapí seaiepisinfrini.” E searípfráaiwi wí e miseaikárijanigini.

17 Áma nioní seyfne tfe nání nuowárénapíriñfpimi dání ení yapí niseaíwapiyiri fwí bi misearápíjanigini.

18 Taitaso seyfne tñjf e nání biní nání ejf ríremixí wiowáríjanigini. Negí nírixímeá o tñi biňo ení níkumixiri wírénapíjanigini. Taitaso yapí niseaíwapiyiri segí amípi bi rísearápíñigini? Oweoi, wí e menjnígini. Xámí none seyfne niseaímearfna ejwápi nání pírániñf dñjf mópoyi. Taitaso “Pírániñf e oemini.” níyaiwiri seaiñfpa none ení axípí nerane omí númi iríkwíñif

mikeánipa reñwanigini?

19 Xwiyá rípi fá níroróná anijé reñneaiawiarinói, “Porowa wigé egfápi nání xwiyá wákwinaniro nání ríá rarínoi?” reñneaiawiarinói? Negí dínjé sítix seayiñwáyíné, wí e oneaiaiwípoyiníri mírariñwini. Sewaniñyíne Kiraisomí níxidiróná ení neániro xídipíríá nání Gorixoyá siñwí tñjé e dání Kiraiso awa e ourípoyiníri neaimixinípi ení nímixíri searariñwini. **20** Nioní ámi seyíné tñjé e níremoríná “Nañé ayé e imóniñagá owinimini.” níyaiwia bimfápi tñni xíxeni mimóní xegé bi imóniñáná seaímeámigini ayá siwí níroariní. Seyíné ení “Poro awayini nimónimáná oneaímeani.” yaiwiarigfápi tñni xíxeni nimónimi misseaímeá wikí nónimi seaímeámigini ayá siwí níroariní. Seyíné sini símí tñni níwiápiga uro sítí dínjé níyaiwiga uro wikí ríá ápiawíñijé noga uro rírowiamí nigá uro ikayíwí nímeareiga uro mímaytó níróga uro wárixá nimóga uro mixt népéga uro yariñagá siñwí seanímigini nání searariñini. **21** Nioní ámi níbirí níseaímeareiná segí sítí yariñgíapimi dání Gorixo ayá nimóáná segí siñwí anigfe dání ñwfí eámigini ayá siwí níroariní. Xámí segíyí wí fwí nero wigé fwí inigfápiraní, fwí niniri rípeánigfápiraní, piaxf weánipaxí imóniñípi egfápiraní, ríxa ríwíminí mímamó sini yariñagá siñwí níseaniríná ñwfí eámigini raríñini.

Íkwairirí níwiríná uríñípí nánirini.

¹ Seyíné tñjí e nání rixa biaú biñáoní ámi bì bimfárini. Rixa niseaímeáríná xwiyá Bìkwíyo níríniri eánijí rípi “Xwiyá nimixiríná sñjwí wínarófá waúraní, waú woraní, sopijí norónayí, ‘Apí nepa rfa imónini?’ yaiwipaxfrini.” níríniri eánijípimi nixídírane xwiyá imixanfwárini.
² Xámí níbimáná ámi ríwíyo níbiríná íkwairirí seainjápa agwí seyíné sñi míseaímeapa neríná segí fwí éfayo tñi fwí méfá wíniyíné tñi nání payí nearí íkwairirí seawárénaparíñini. Nioní ámi bì níbiríná ámá fwí yarigfáyí sñi xe oépojiniri sñjwí wínimfámani. ³ Seyíné dñjí re yaiwiariñagi nání e emfárini, “Nene ‘Kiraiso nepa Poromí dání rariñfrini.’ yaiwianí nání o e oneaíwapíyini.” yaiwiariñagía nání e emfárini. O pírániñí owimiximíñiri neríná samijí níwerí seaiaríñomaní. Enjí tñi seaiaríñorini. ⁴ Enjíná o samijí wejáná íkfá yoxáípámí yekwiroárigfá aiwí Gorixoyá enjí eánijípimi dání ámi sñjí ñweañorini. Xfo tñi nawíní ikáriñiñwá enjagí nání enjí samijí wejwáone aiwí seyíné tñjí e nání níbirane pírániñí seaimixaníri neranéná sñjo tñi nawíní níkumixinírane imónijwá enjagí nání enjí eánijí Gorixoyá tñi seameanfwárini.

⁵ Seyíné woxiní woxiní “Nepa Kiraisomí dñjí wíkwíroaríñá wonírfaní? Míwíkwíroaríñá wonírfaní?” níyaiwiníri iwamfó inírixiní. Sewanijíyíné woxiní woxiní sñjwí ainenaxídírixiní. “Jisasi Kiraiso tñi mñjínijwaénerini.” níyaiwiníro sñjwí mí nómixiníro níjfá mimónipa reñoi? E

n̄iseariri aí s̄iŋwí nainenax̄d̄irfná m̄iwiárófáyí imóniŋjánáyí, “Kiraiso t̄n̄i miŋínŋwaénerin̄.” n̄iyaiwiniro s̄iŋwí mí óm̄ixiŋipaxí menin̄.

6 E n̄iseariri aí nion̄ d̄iŋ̄ re seaikw̄monj̄in̄. Seȳné none s̄iŋwí n̄ineanax̄d̄iróná r̄ixa m̄im̄iwiárówáone imóniŋagwí neanariŋō.

7 Seȳné s̄ipí wí mepa oépoyin̄ri Gorixom̄ r̄ixiŋ̄ seauriyar̄iŋwárin̄. Ámá wí re oneaiaiwípoyin̄ri, “Porowa Korin̄ iŋweáyo wáf nur̄merfná wí m̄im̄iwiároḡawixin̄.” oneaiaiwípoyin̄ri seauriyar̄iŋwáman̄. “Porowa m̄iwiároḡawixin̄.” neaiaiwiariŋaḡa aiw̄ seȳné naŋ̄ imóniŋ̄pi t̄n̄i x̄xen̄ ep̄ri nán̄ Gorixom̄ r̄ixiŋ̄ seauriyar̄iŋwárin̄.

8 Ayí r̄ip̄i nán̄irin̄. None pí pí neranéná xw̄iyfá nepaxiŋ̄pim̄ d̄iŋ̄ m̄iw̄kw̄ropa oépoyin̄ri wí yariŋwáoneman̄. Apim̄ d̄iŋ̄ w̄ikw̄ropax̄pim̄ yariŋwáonerin̄. **9** None ej̄ samiŋ̄ neawéaḡi aí seȳné ej̄ neán̄iro Kiraisom̄ x̄dar̄iŋaḡa n̄iseanirfná yayí yariŋwárin̄. Seȳné yóf oimón̄poyin̄ri Gorixom̄ r̄ixiŋ̄ seauriyar̄iŋwárin̄. **10** Ayí r̄ip̄i nán̄ agwí nion̄ seȳné t̄n̄i miŋweá wí e dán̄i n̄iŋweámáná payí r̄ina eaariŋ̄in̄. “Nion̄ segí t̄iŋ̄ e nán̄ n̄ibírfná Gorixo nén̄ t̄iŋóniŋ̄ oimón̄ri nim̄ixiŋ̄pim̄ dán̄i r̄íá t̄iŋ̄ oseameminī.” m̄inimónariŋaḡi nán̄ payí r̄ina nearí w̄írénapar̄iŋ̄in̄. Ayí r̄ip̄i nán̄ rar̄iŋ̄in̄. Gorixo nén̄ t̄iŋóniŋ̄ oimón̄ri n̄inim̄ixirfná ámá x̄fom̄ d̄iŋ̄ w̄ikw̄roariḡáyo uȳnī uméw̄in̄iḡin̄ri nim̄ixiŋ̄man̄. Ej̄fn̄i w̄im̄ix̄w̄in̄iḡin̄ri nim̄ixiŋ̄frin̄.

Yoparíp̄i ur̄iŋ̄ nán̄irin̄.

11 Negí nírixt̄meáȳné, yopar̄ r̄ip̄i near̄ná yaȳ seawárénapariñ̄ni. Seȳné yóí oimónaneȳn̄iro an̄iñ̄ min̄ ero nion̄ en̄ r̄irémiñ̄ seaiariñ̄ápi ar̄fá ókiar̄ món̄iro d̄iñ̄ ax̄pim̄in̄ x̄id̄iro p̄iȳtá werō éfr̄ix̄in̄. Seȳné e nerónaȳ, Gor̄ixo —O ámá nán̄ d̄iñ̄ s̄ip̄i seain̄ nán̄ seaim̄ix̄ir̄i p̄iȳtá wep̄fr̄i nán̄ seaim̄ix̄ir̄i ejor̄in̄. O íníná d̄iñ̄ seak̄ikayon̄fáriñ̄.

12 Gor̄ixomi d̄iñ̄ w̄ikw̄iroḡíaȳné yaȳ nin̄iróná yaȳ óí eánen̄ífr̄ix̄in̄. **13** Gor̄ixoyá ámá nion̄ t̄fni re ñweaḡíaȳ yaȳ seawárénapariñ̄oi. **14** “Seȳné niȳn̄en̄ Áminá Jisas̄ Kiraiso wá seawian̄ir̄i Gor̄ixo d̄iñ̄ s̄ip̄i seair̄i oyá kwíȳtp̄i nawín̄i seakum̄ix̄ir̄i éw̄in̄iḡin̄.” nimónar̄in̄.

Xwiyá Gorixoyá Siñipirini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini
copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051